

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Finanční zabezpečení na stáří

Financial security for retirement

Bc. Marie Roubalová

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Finanční zabezpečení na stáří“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 22. dubna 2023

v. r. *Marie Roubalová*

Zásady pro vypracování práce

1. Vytvořte úvod do základní problematiky finančního zabezpečení na stáří, definujte cíl a metodiku řešení.
2. Zpracujte teoretická východiska k problematice finančního zabezpečení.
3. Na konkrétním modelovém příkladě popište možnosti, jak se zabezpečit na stáří.
4. Shrňte řešenou problematiku a odhadněte možný budoucí vývoj.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mé vedoucí diplomové práce, Ing. Janě Šturcové, Ph.D., za odborné vedení, přínosné rady, připomínky ke zpracování práce a veškerý volný čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat všem odborníkům z finančních institucí, kteří mi poskytli cenné informace pro mou diplomovou práci, za jejich ochotu a vstřícnost. V neposlední řadě děkuji také své rodině a všem blízkým, za jejich důvěru a podporu, kterou mi projevíli během celé doby studia.

Obsah

Úvod	6
Cíle práce a metodika	8
1 Důchodový systém.....	9
1.1 Důchodový systém v České republice	11
1.2 Pilíře důchodového systému	11
1.2.1 I. pilíř – základní důchodové pojištění.....	11
1.2.2 II. pilíř – důchodové spoření.....	19
1.2.3 III. pilíř – doplňkové penzijní spoření	20
2 Důchodový systém v Německu.....	28
2.1 1. pilíř – zákonný systém důchodového pojištění	28
2.2 2. pilíř – zaměstnanecké penzijní připojištění.....	30
2.3 3. pilíř – soukromé pojištění.....	31
2.4 Porovnání s Českou republikou	32
3 Současná situace v České republice	33
4 Možnosti zabezpečení na stáří	40
4.1 Kolektivní investování	41
4.1.1 Investiční fondy	41
4.1.2 Investiční společnosti.....	42
4.1.3 Typologie fondů.....	42
4.1.4 Předmětné zaměření investic	43
4.2 Investiční životní pojištění	44
4.3 Další vybrané produkty	46
4.3.1 Spořicí účet	46
4.3.2 Stavební spoření.....	47

4.3.3	Nemovitosti.....	48
4.3.4	Komodity	50
5	Situace na českém trhu ve vybraných produktech	51
6	Modelové situace pro různé věkové kategorie	57
6.1	Stanovení měsíční úložky a její aspekty	57
6.2	Stanovení základních parametrů	61
6.3	Doplňkové penzijní spoření	62
6.4	Podílové fondy	67
6.5	Investiční životní pojištění	70
6.6	Porovnání vybraných finančních produktů	75
	Závěr	79
	Seznam použité literatury	81
	Seznam tabulek	85
	Seznam obrázků	87
	Seznam grafů.....	88
	Seznam použitých zkratk	89
	Seznam příloh.....	90
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Tato diplomová práce se bude zabývat problematikou finančního zabezpečení na stáří v České republice. Toto téma je v dnešní době velice aktuální, jelikož se problematika důchodového systému a zajištění na stáří dotýká každého jedince. V České republice jsou starobní penze vypláceny ze státního rozpočtu, do kterého odvádí ekonomicky aktivní obyvatelé část svých příjmů, ze kterých jsou následně vypláceny starobní penze, tedy ekonomicky neaktivním obyvatelům. Tento systém funguje pouze za předpokladu, že je na trhu práce dostatečný podíl ekonomicky aktivních obyvatel na počet důchodců v daném státě. V současné době se Česká republika potýká s nepříznivým demografickým vývojem, tedy se stárnutím populace. To znamená, že přibývá více ekonomicky neaktivních obyvatel a naopak, ekonomicky aktivní ubývají. Tento jev naznačuje, že aktuálně platný důchodový systém je pro budoucí penzisty neudržitelný a hrozí snížení budoucích státních důchodů. Jelikož většina penzistů pobírá pouze důchody vyplácené státem a tato varianta nebude v budoucnu přípustná, je důležité si představit další produkty, kterými lze tento problém vyřešit.

První kapitola práce bude představovat samotný úvod do důchodového systému fungujícího v České republice, který vychází z české legislativní úpravy. V této kapitole budou popsány všechny jeho pilíře a veškeré podstatné náležitosti.

V druhé části práce bude představen německý důchodový systém, který bude v závěru druhé části porovnán s důchodovým systémem v České republice.

Na základě statistických dat bude ve třetí kapitole nastíněna aktuální problematika českého důchodového systému. V této části bude dbán důraz na neudržitelnost důchodového systému, který bude vybízet občany České republiky, aby se v případě zajištění na stáří nespolehali na stát, ale sami na sebe prostřednictvím spoření či investování v alternativních produktech sloužících k zajištění na stáří. V závěru této kapitoly budou představeny novinky týkající se důchodového zabezpečení v roce 2023.

Kapitola čtvrtá bude věnována právě finančním produktům, které jsou poskytované finančními institucemi na českém trhu, jejichž prostřednictvím lze problematiku neudržitelného důchodového systému vyřešit.

Pátá kapitola se zaměří na vybrané finanční produkty, které budou nejvíce vhodné k zabezpečení na stáří. V této části budou rovněž popsány k jednotlivým produktům aktuální důležitá statistická data.

Poslední šestá kapitola práce bude věnována modelovým situacím pro vybrané věkové kategorie. Tyto modelové situace budou aplikovány na finanční produkty. Následně budou vyhodnoceny výsledky na základě získaných informací během konzultací a oficiálních webových stránek jednotlivých finančních institucí. Dále budou porovnány finanční produkty pro příslušné věkové kategorie a rovněž budou zhodnoceny i po obecné stránce.

Cíle práce a metodika

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce bude na základě teoretických východisek vymezit problematiku finančního zabezpečení na stáří v České republice.

Díličím cílem bude porovnání vybraných finančních produktů, které mohou sloužit k zajištění na stáří. Tyto produkty budou porovnány na základě propočtu získaných dat a informací u vybraných finančních institucí pro konkrétní modelové situace. Rovněž budou zhodnoceny z obecného hlediska.

Metodika

Tato práce bude sepsána na základě teoretických pramenů zabývajících se problematikou finančního zabezpečení na stáří. Budou použity prameny jak v knižní, tak v elektronické podobě. Základním informacím o problematice zabezpečení na stáří, důchodového systému bude věnována teoretická část, která bude zaměřena jak na témata týkající se problematiky zabezpečení na stáří, která bude následně porovnána i se zahraničím, tak na aktuální důchodovou situaci v České republice. Poté bude následovat část, kde budou představeny produkty, jimiž je možné vyřešit problematiku zabezpečení na stáří. Konkrétně pro tuto práci budou vybrány produkty doplňkového penzijního spoření, kolektivního investování a investičního životního pojištění. Informace o těchto produktech budou získané z příslušných daňových legislativ, knižní literatury a oficiálních webových stránek. Následně budou tyto vybrané produkty aplikovány v modelových situacích. V jednotlivých modelových situacích budou představeny tři věkové kategorie, ve kterých si bude daná osoba spořit své peněžní prostředky na stáří čili se bude jednat o různou délku investování peněžních prostředků. Vybrané finanční produkty pro jednotlivé modelové situace budou porovnány jak z hlediska délky investování, tak z hlediska dalších důležitých aspektů (např. poplatků, likvidity či z hlediska daňových výhod). V závěru práce bude doplňkové penzijní spoření spolu s kolektivním investováním a investičním životním pojištěním zhodnoceno i v obecné rovině.

1 Důchodový systém

Po staletí neexistovaly žádné důchodové (penzijní) systémy. Až koncem 19. století vznikl první systém zajištění na stáří v Evropě, za kterým stál německý kancléř Otto von Bismarck. V této době vznikl systém se starobními a invalidními důchody, které byly následovány zdravotním a úrazovým pojištěním. Systém byl založen na principu spoření a následných výplatách dávek. Bismarckovský model důchodového systému usiloval o udržení životní úrovně pojištěných.

Postupem času se na celém světě rozvinulo mnoho různých druhů penzijních systémů. Např. v roce 1942 byl představen Beveridgeův koncept založený William Beveridgem, který zveřejnil svoji zprávu o „sociálním pojištění a příbuzných službách“, jejíž hlavní cíl byl pojmenován jako svoboda od nedostatku. Tento koncept byl založen na přerozdělování, který zajišťoval dary a transfery, a chránil všechny občany proti chudobě.

Druhy penzijních systémů

Dělení penzijních systémů vychází především z principu, jak je penze financována, kdo je za jejich vyplácení zodpovědný a případně se také může dělit podle toho, jak jsou principiálně konstruovány.

Důchodový systém daného státu může být tedy rozdělen podle jeho provozovatele. Provozovatelem může být stát nebo soukromý subjekt. Pokud je penzijní systém provozován **státem** je za výběr příspěvků a následnou výplatu dávek zodpovědný stát, který penzi garantuje.

V případě **soukromých subjektů** jsou za výběr prostředků a jejich následnou výplatu zodpovědné vybrané subjekty soukromého sektoru. Může se např. jednat o zaměstnavatele nebo zaměstnance. (Blažek & Vrabcová, 2019; Loužek, 2015)

Dále lze důchodové systémy dělit podle toho, jak jsou financovány, a to na průběžně a kapitálově financované.

Průběžné financování je založeno na mezigenerační sociální solidaritě. Jeho podstata spočívá v tom, že stávající generace, tedy ekonomicky aktivní občané, přispívají pravidelnými povinnými platbami (pojistné) do veřejných rozpočtů, ze kterých jsou ihned vypláceny dávky předchozí generaci občanů v penzi, ekonomicky neaktivním. Zde

je důležitá rovnováha mezi příjmy a výdaji v určitém období. Toto financování je rovněž označována jako PAYGO (pay-as-you-go) systém. Prakticky to znamená, že občan financuje sociální dávky jiných pojištěnců. Později jsou jeho sociální dávky financovány z příspěvků dalších pojištěnců – mezigenerační solidarita. Zásluhovost neboli to, kolik odváděl daný občan ve svém ekonomicky aktivním období, zpravidla zohledňuje výši vyplácených dávek.

Kapitalizovaný fond sociálního zabezpečení je dalším typem důchodového systému. Ve většině zemí je tento systém dobrovolný. Pojištěnci neboli účastníci důchodového pojištění si vytvářejí pomocí pojišťovacích fondů kapitálové rezervy. Pojišťovny s těmito rezervami hospodaří a jejich příslušný výtěžek je používán k financování penzí.

Důchodové systémy mohou být dále členěny dle postupu stanovení penzijních dávek a to na:

- dávkově definované (DB – defined benefit),
- příspěvkově definované (DC defined contribution).

U **dávkově definovaných** příspěvků je garantována určitá výše vyplácených dávek.

Výše příspěvků je odvozena z předem stanovených dávek. DB systémy definuje standard IAS 26 jako: „Penzijní plány, dle nichž jsou částky, které mají být vypláceny jako penzijní požitky, určeny pomocí vzorce, jehož základ obvykle tvoří výdělek zaměstnance a/nebo počet odpracovaných let.“ Investiční riziko v tomto případě spadá na zřizovatele pojištění, kterým může být stát nebo zaměstnavatel.

Výhody DB systému: odolnější proti inflaci, nepodléhají výkyvům na kapitálovém trhu, umožňují vyrovnávat důchodový systém podle parametrů.

Nevýhody DB systému: často vysoké přerozdělování, povinné příspěvky, které mají charakter daně, větší citlivost na demografický vývoj.

Systémy, u kterých se nedají dávky předem odvodit z důvodu závislosti na výnosnosti investovaných úspor se nazývají **příspěvkově definované**. Nejprve je stanovena výše příspěvků a poté výše dávek důchodového zabezpečení. Mezinárodní standard účetního výkaznictví IAS 26 definuje DC systémy jako: „Penzijní plány, dle nichž jsou částky, které mají být vypláceny jako penzijní požitky, určeny výší příspěvků do fondu a ziskem plynoucím z jeho investic.“ U tohoto typu spadá investiční riziko na klienta.

Výhody DC systému: větší individualizace, kdy dávky odpovídají zaplaceným prostředkům, snazší přizpůsobení demografickým trendům, nízké daňové zatížení.

Nevýhody DC systému: penzijní fondy nemohou nabízet pojištění proti depresi, rizikům kapitálového trhu nebo neočekávané inflaci.

(Blažek & Vrabcová, 2019; Hejduková., 2015; Loužek, 2015)

1.1 Důchodový systém v České republice

Důchodový systém České republiky je založen na povinném základním důchodovém pojištění. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, je hlavním předpisem, který upravuje nároky ze základního povinného důchodového pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 1996.

(Ministerstvo práce a sociálních věcí [MPSV], n. d.)

Do roku 1948 byl v České republice aplikován systém kapitalizovaného financování, jelikož do této doby byla zaručena existence kapitálových pojistných fondů se značným kapitálem. Tento systém však předpokládá existenci určitého naakumulovaného kapitálu. Finanční rezervy, které by mohly být použity jako kapitálový vklad pro financování sociálního zabezpečení, jsou v současnosti nedostačující. A proto je v České republice důchodový systém založen na kombinaci průběžného financování spolu s fondovým systémem. (Hejduková, 2015; Peková, Pilný & Jetmar, 2005)

1.2 Pilíře důchodového systému

V současné době se penzijní systém v České republice skládá ze dvou pilířů. I. pilíř – základní důchodové pojištění a III. pilíř – doplňkové penzijní spoření. Od roku 2013 do roku 2016 existovalo důchodové spoření (II. pilíř), které bylo z důvodu nízké účasti zrušeno. (Ministerstvo financí, 2016)

1.2.1 I. pilíř – základní důchodové pojištění

Do prvního pilíře se řadí základní důchodové pojištění, které je dávkově definované (DB) a průběžně financované (PAYGO). Je univerzální, zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby a jeho právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce. Při splnění stanovených podmínek je účast v základním důchodovém pojištění povinná. Nicméně umožňuje ve stanoveném rozsahu i dobrovolnou účast. (MPSV, n. d.)

Druhy důchodů

Podle Hejdukové (2015) lze ze základního důchodového pojištění vyplácet tyto důchody:

- starobní (včetně předčasného starobního důchodu) – Jedná se o zásluhovou peněžitou dávku, která slouží k zajištění pojištěnci v případě, že od určitého věku nebude ekonomicky aktivním. Starobní důchod zajišťuje pojištěné osoby na stáří.
- invalidní – Tyto peněžité dávky jsou vyplácené pojištěncům, u kterých došlo k poklesu pracovní výkonnosti z důvodů, které jsou uvedeny v zákoně.
- vdovský a vdovecký – Peněžité dávky jsou při splnění stanovených podmínek v zákoně pobírány v souvislosti s úmrtím uživatele.
- sirotčí – Obdobně jako vdovské a vdovecké důchody jsou tyto peněžité dávky spojené se ztrátou (smrtí) živitele.

Účastníci

Zákon č. 155/1955 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, upravuje souhrn povinných účastníků důchodového pojištění.

Podle Rytířové (2013) lze rozlišit tři základní skupiny účastníků:

- zaměstnanci a osoby vykonávající pracovní nebo obdobnou činnost – povinně se účastní důchodového pojištění, pokud se účastní nemocenského pojištění,
- osoby samostatně výdělečně činné – účastní se povinně při splnění podmínek nebo dobrovolně na základě přihlášky,
- osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.

Pojistné

Pojistné lze vypočítat jako součin vyměřovacího základu a procentní sazby. Výše vyměřovacího základu a procentní sazby se liší podle toho, kdo bude pojistné odvádět.

- Zaměstnanec/zaměstnavatel

Vyměřovacím základem jsou příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů ze závislé činnosti, nejsou od této daně osvobozeny. Sazby pojistného na důchodové pojištění činí pro zaměstnavatele 21,5 % a 6,5 % pro zaměstnance. Pojistné tedy vypočítává zaměstnavatel, přičemž zaměstnancovu část srazí z jeho mzdy a odvede ji spolu se svou částí. Minimální vyměřovací základ pro zaměstnance není stanoven. Maximálně však může dosahovat 48násobku průměrné mzdy v daném roce.

- Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ)

Jejich účast na důchodovém pojištění upravují § 9 a 10 zákona č. 155/1955 Sb. o důchodovém pojištění. Účast může být povinná nebo dobrovolná. Záleží, zda osoba podniká v rámci hlavní či vedlejší činnosti. Pokud se jedná o činnost hlavní, je účast na důchodovém pojištění povinná. V případě vedlejší činnosti jsou osoby účastny důchodového pojištění pouze tehdy, pokud jejich příjmy překročí rozhodnou částku, která činí 2,4násobek vyměřovacího základu.

Zákon č. 155/1955 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů uvádí podmínky, za kterých je samostatná výdělečná činnost považována za vedlejší. Může jít např. o tyto situace:

- OSVČ v kalendářním roce zároveň vykonávala zaměstnání, při kterém jí vznikla účast na nemocenském pojištění zaměstnanců, a příjem ze zaměstnání za rok byl 12krát minimální měsíční mzda,
- OSVČ měla během kalendářního roku nárok na výplatu invalidního důchodu nebo jí byl přiznán starobní důchod,
- OSVČ měla nárok na rodičovský příspěvek nebo peněžitou pomoc v mateřství,
- OSVČ byla nezaopatřeným dítětem, které se studiem soustavně připravuje na budoucí povolání (max do 26 let).

Vyměřovací základ u OSVČ činí 50 % z rozdílu příjmů a výdajů. Jako zaměstnanci jsou limitovány maximálním vyměřovacím základem, který je ve stejné výši. Minimální vyměřovací základ nesmí klesnout pod hodnotu odpovídající 25 % průměrné mzdy. Sazba pro důchodové pojištění činí 28 % z vyměřovacího základu.

- Osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění

Vyměřovací základ není přesně stanoven. Dobrovolník si tedy může určit částku, kterou bude odvádět. Musí splňovat minimální vyměřovací základ, který činí 25 % průměrné měsíční mzdy v daném roce a maximální vyměřovací základ, který je shodný jak pro zaměstnance, tak pro OSVČ. Sazba pojistného činí 28 %.

(Hejduková, 2015)

Výše důchodu

Důchod je tvořen z pevné částky, tzv. základní výměry a z částky vypočtené podle délky doby pojištění a výše výdělku, tzv. procentní výměry.

Základní výměra je část důchodu, která je pevně stanovená a pro všechny důchodce stejná. Neovlivňuje ji délka pojištění ani výše výdělku. Její konkrétní výši pro příslušný kalendářní rok stanoví vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí.

Procentní výměra důchodu závisí na konkrétním průběhu pojištění. Zohledňuje jak získanou dobu pojištění (respektive náhradní dobu pojištění), tak dosažené příjmy. „Při výpočtu procentní výměry se zohledňují příjmy za období před rokem přiznání důchodu, nejdříve však z roku 1986. Tyto příjmy se pomocí koeficientu nárůstu všeobecného základu (stanovených vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí pro příslušný rok, viz příloha B) přepočtou na roční vyměřovací základ, z něhož se určí osobní vyměřovací základ jako měsíční průměr ročních vyměřovacích základů.“ (Rytířová, 2013)

Dále se osobní vyměřovací základ upraví pomocí redukčních hranic (viz tab. 1) tak, že příjmy, které budou nad určité částky budou zohledňovány stanoveným procentem.

Pro rok 2022 platí že:

- do částky 1. redukční hranice se bude osobní vyměřovací základ započítávat ze 100 %,
- z částky nad 1. redukční hranici do 2. redukční hranice se bude osobní vyměřovací základ započítávat z 26 %,
- na částku nad druhou redukční hranici se již nepřihlíží¹.

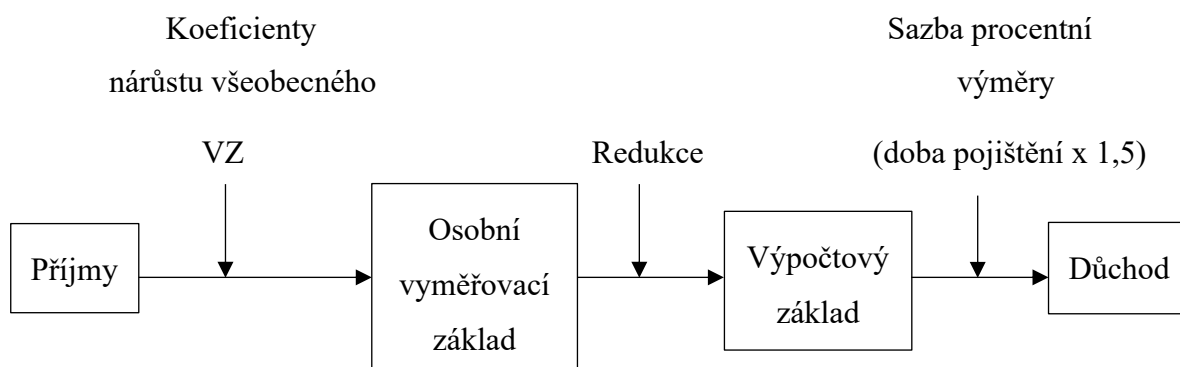
Tab. 1: Redukční hranice ve vybraných letech

Rok	1. redukční hranice (v Kč)	2. redukční hranice (v Kč)
2022	17 121	155 644
2021	15 595	141 764
2020	15 328	139 340
2019	14 388	130 796

Zdroj: vlastní zpracování dle Financí.cz, n.d.a

Do výpočtu důchodu dále vstupuje získaná doba pojištění. Za každý rok doby pojištění se přičítá 1,5 % výpočtového základu. Grafické znázornění výpočtu procentní výměry důchodu ukazuje obr. 1.

Obr. 1: Schéma výpočtu procentní výměry důchodu

Zdroj: vlastní zpracování dle Rytířové, 2013

¹ Před rokem 2015 byly stanoveny 3 redukční hranice

Valorizace důchodů

Valorizace důchodů neboli indexace je nástroj, prostřednictvím kterým vláda zvyšuje důchody. Zpravidla je o ní rozhodováno koncem roku s platností v roce bezprostředně následujícím. Při valorizaci může docházet k navýšení základní či procentní výměry, anebo obou částek, což bývá častější variantou. Starobní důchod je tak zvyšován o inflaci, o procentní růst cen zboží a služeb za dané období, a zároveň o polovinu růstu reálných mezd. Individuálně bude mít ale každý důchodce jiné zvýšení důchodu. Záleží, z jak velké částky mu důchod bude vypočten. (Výpočet.cz, 2022)

Následující tab. 2, zobrazuje, jak byly valorizovány důchody během jednotlivých let.

Tab. 2: Vývoj valorizace důchodů ve vybraných letech

Valorizace	Zvýšení základní výměry (v Kč)	Zvýšení procentní výměry (v %)
2015	2 400 (+ 60)	+ 1,60
2016	2 440 (+ 40)	+ 0,00
2017	2 550 (+110)	+ 2,20
2018	2 700 (+ 150)	+ 3,50
2019	3 270 (+ 570)	+ 3,40
2020	3 490 (+ 220)	+ 5,20 + 151 Kč
2021	3 550 (+ 60)	+ 7,10
2022	3 900 (+ 350)	+ 1,30 + 300 Kč
06/2022	3 900	+ 8,20
09/2022	3 900	+ 5,20

Zdroj: vlastní zpracování dle kurzy.cz (2022), 2022

Statutární věk odchodu do důchodu a povinná doba pojištění

Statutární věk odchodu do důchodu byl v historii stále prodlužován. U mužů narozených před rokem 1936 byl statutární věk odchodu do důchodu stanoven na 60. rok života. V následujících letech se odchod do důchodu vždy prodloužil o 2 měsíce, a to až do roku 1965. V tomto roce byl odchod stanoven na 65. rok života. Ženám se odchod do důchodu stanovil dle roku narození a dle počtu vychovaných dětí. V roce 1936 odcházela bezdětná

žena do důchodu později (odchod do důchodu v 57 letech) než žena vychovávající děti. Taktéž u žen byl statutární věk odchodu do důchodu prodlužován. Kompletní tabulku s přehledem odchodu do důchodu lze nalézt v příloze A.

K „zastropování důchodového věku“ došlo 1. ledna 2018. Nejvyšší důchodový věk nyní činí 65 let. (Česká správa sociálního zabezpečení, 2018)

Do roku 2010 platilo, že občan ČR měl nárok na výplatu starobního důchodu, pokud se účastnil důchodového pojištění 25 let. Po tomto roce se potřebná délka pojištění začala prodlužovat, vždy o jeden rok (viz tab. 3). Nynější potřebná doba pro nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1 zákona č. 155/1955Sb., o důchodovém pojištění, činí 35 let.

Tab. 3: Potřebná doba pojištění pro dosažení důchodového věku ve vybraných letech

Dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění (v letech)
před rokem 2010	25
v roce 2010	26
v roce 2011	27
v roce 2012	28
v roce 2013	29
v roce 2014	30
v roce 2015	31
v roce 2016	32
v roce 2017	33
v roce 2018	34
po roce 2018	35

Zdroj: Janda (2012, s. 166)

Předdůchod

Jedná se o způsob, jak lze odejít do důchodu až 5 let před dosažením důchodového věku. Je dostupný všem osobám, které si spořily do roku 2012 v penzijním připojištění, případně od roku 2013 měly účast na doplňkovém penzijním spoření (viz III. pilíř str. 20).

Mohou nastat situace, kdy osoba ještě před dosažením nároku na řádný důchod z prvního pilíře přišla o práci či měla jiné problémy, které ji bránily v nástupu do práce (např. trvalé pečování o blízkou osobu). V těchto případech může svou situaci vyřešit překlenutím doby, která ji zbývá do nástupu na řádný důchod nebo na předčasný důchod z prvního pilíře, a to tak, že si bude měsíčně vybírat část svých naspořených prostředků, případně si vybere veškerý obnos. Hlavní výhoda spočívá v tom, že při pobírání důchodu lze současně podnikat či být zaměstnán.

Podmínky, které musí být splněny pro čerpání předdůchodu:

- spoření v I. pilíři alespoň 60 měsíců,
- pokud měl účastník penzijního připojištění sjednanou smlouvu do konce roku 2012, musel ji převést do nové smlouvy o doplňkovém penzijním spoření,
- měsíční penze je určena jako 30 % průměrné hrubé mzdy a minimální doba výplaty činí 2 roky, výše penze z předdůchodu se sjednává v pevně stanovené částce, měsíčně a bez možnosti na výplatu pozastavit či přerušit,
- dostatek naspořených finančních prostředků pro výplatu měsíční penze, potřebnou částku lze doplatit i jednorázově,
- výplata penze skončí nejdříve dosažením věku, jež je potřebný pro vznik nároku na starobní důchod z I. pilíře sníženého o 3 roky – jedná se o moment, kdy lze získat nárok na předčasný důchod.

Předčasný starobní důchod

Předčasný starobní důchod probíhá formou výplaty státních dávek. Žadatel tedy není limitován, aby disponoval dostatečnými úsporami, bez kterých by se neobešel u předdůchodu. Zásadní rozdíl spočívá v dopadu na výpočet starobního důchodu, což je jeho hlavní nevýhodou. Jedná se o trvale krácenou výši důchodu, kdy krácení starobního důchodu probíhá v intervalu každých 90 dní. Čím dříve se do předčasného důchodu odejde, tím vyšší krácení a nižší měsíční předčasný důchod.

Dle Potůčka (2018) krátí tyto penále výpočtový základ důchodu:

- 0,9 % za období prvních 360 kalendářních dní,
- 1,2 % za období od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne,
- 1,5 % za období od 721. kalendářního dne.

Předčasný důchod umožňuje výdělečnou činnost v omezeném rozsahu. Důležité je, aby výdělek nezakládal účast na důchodovém pojištění. Může se jednat tedy o tyto případy:

- dohoda o provedení práce s výdělkem do 10 000 Kč měsíčně,
- dohoda o pracovní činnosti s příjmem menším než 3 500 Kč měsíčně²,
- výkon samostatné výdělečné činnosti v rozsahu, který nezakládá účast na důchodovém pojištění, tj. bude se jednat o vedlejší činnost.

Jestliže je hranice důchodového věku klienta 63 let a méně, může vstoupit do předčasného důchodu 3 roky před řádným termínem, kdy mu vzniká nárok na starobní důchod. Je-li důchodový věk alespoň 63 let, může být předčasný starobní důchod přiznán až o 5 let, ale nejdříve po dosažení 60. roku života. Např. muž narozený v roce 1957, kterému vzniká nárok na důchod v 63 letech a 8 měsících, může jít do důchodu nejvýše o 3 roky a 8 měsíců dříve. Naopak muž narozený v roce 1961 s důchodovým věkem 64 let + 4 měsíce, může jít do důchodu dříve nejvýše o 4 roky a 4 měsíce. (Předdůchod, n. d.)

1.2.2 II. pilíř – důchodové spoření

Dne 1. ledna 2013 byl spuštěn II. pilíř důchodového pojištění. Od tohoto data se mohli zájemci, kteří se chtěli podílet na účasti v tomto pilíři, zapojit do nově vzniklého systému. Tento systém důchodového spoření byl označován jako dobrovolný. Přesněji byl nazýván jako povinný s dobrovolným vstupem. Po zaregistrování smlouvy již nešlo z II. pilíře vystoupit a svým podpisem se účastník zavázal k tomu, že po zbytek své aktivní kariéry bude jeho část pojistného odváděna do soukromě spravovaného fondu. Tato část představovala u zaměstnanců 3 % z celkové sazby pojistného, která činila 28 % z hrubé mzdy, a k tomu současně musel přispět 2 % ze své vlastní hrubé mzdy. OSVČ tak odváděli na důchodové spoření 5 % z vyměřovacího základu.

² Od 1. 1. 2023 bude částka u dohody o pracovní činnosti navýšena na 3 999 Kč měsíčně. (Měčířová, 2022)

Možnost rozhodnout se o účasti ve II. pilíři byla dána všem osobám starším 18 let. Do tohoto systému však mohli vstoupit lidé maximálně ve věku 35 let.

Tento pilíř byl vytvořen jako fondový a díky němu si tak lidé mohli spořit na vlastní důchod. Účastníci měli možnost vybrat si ze 4 investičních strategií: všeobecná, konzervativní, vyvážená a dynamická. Velká výhoda tohoto systému spočívala v tom, že pokud dotyčný zemřel, naspořené peněžní prostředky proběhly dědickým řízením.

Z důvodu nízkého zájmu došlo v roce 2016 k jeho zrušení. Od 1. července 2015 nebylo možné do systému důchodového spoření vstoupit, avšak do konce roku byly platby stále odváděny. Jeho definitivní ukončení nastalo 31. ledna 2016. Naspořené peníze účastníků se vracely během roku 2016 buď v podobě převedení na bankovní účet nebo převedení všech prostředků na doplňkové penzijní spoření (III. pilíř). Zároveň zde byla možnost doplatit si pojistné na důchodové pojištění, aby pojištěný neměl za dobu účasti v systému důchodového spoření sníženou sazbu při výpočtu důchodu z I. důchodového pilíře.

Jeho hlavní myšlenka spočívala v tom, že jako jeden z mála se v dlouhodobém horizontu dokázal úspěšně vypořádat s inflací a přinést kapitálový výnos. Byla to cesta, jak se bránit proti demografickým problémům.

(Ministerstvo financí, 2016; Ministerstvo práce a sociálních věcí n.d.)

1.2.3 III. pilíř – doplňkové penzijní spoření

Doplňkovým pilířem důchodového systému je doplňkové spoření (příspěvkově definovaný DC). Je upraven zákonem č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů. Účast v tomto pilíři je zcela dobrovolná. Zákon charakterizuje tento systém následovně: „Doplňkové penzijní spoření je shromažďování a umístění příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření (dále jen „účastník“), příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijní společnostmi a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.“

(Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření)

Na základě zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, byl v roce 1994 zaveden institut penzijního připojištění. Česká republika se tak stala jednou z prvních transformujících se ekonomik, ve které byl tento institut zaveden. Vývoj v této

oblasti nebyl příliš pozitivní. Začínal stagnovat počet pojištěnců, jejich věková struktura nebyla optimální, příspěvky byly minimální a penzijní připojištění stále více nabíralo krátkodobého charakteru. A tak došlo v roce 1999 k významné novelizaci zákona, která znamenala reakci na tento vývoj. Byla přijata opatření podporující dlouhodobý charakter spoření. Novela zároveň měla posílit bezpečnost a účelnost systému. Obecně lze tedy konstatovat, že došlo k posílení motivace k účasti v systému a ke zlepšení po kvalitativní stránce – bezpečnost a hlavní účel, tj. dlouhodobé úspory.

Od svého vzniku zákon prošel dalšími změnami. Byly stanoveny významné parametrické úpravy důchodového systému, které se týkaly prodloužení růstu věkové hranice pro nárok na starobní důchod. Dále byly realizovány úpravy na straně výdajů důchodového systému, došlo k prodloužení doby pojištění pro vznik nároku na důchod a také ke zvýšení věkové hranice odchodu do důchodu.

Zásadní změnu do systému důchodového pojištění přinesla v roce 2011 důchodová reforma, a to zákonem č. 427/2011 Sb. (zákon o doplňkovém penzijním spoření), který nahradil původní zákon č. 42/1994 Sb. (zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem). Penzijní fondy se transformovaly na penzijní společnosti. Vznikly nové účastnické fondy, které již negarantovaly nezáporný výnos. Dále došlo k oddělení majetku účastníků od majetku akcionářů penzijních společností.

(Rudolfová, Belčev, Dušek, Potůček & Samek, 2014)

Transformované fondy

Tyto fondy vznikly z penzijních fondů, které byly zrušeny na začátku roku 2013. Do transformovaného fondu mohl spořit každý, kdo zde měl sjednanou smlouvu o penzijním připojištění před 1. prosincem 2012. Nově příchozí klienti už do fondu vstupovat nemohou. Ve fondech jsou nadále zhodnocovány příspěvky klientů, kteří zůstali a posílají své peníze. Výhodou transformovaného fondu je dozajista garantovaná návratnost vložených prostředků, možnost příspěvku od zaměstnavatele, daňové výhody a státní příspěvky. Po 15 letech spoření mohou klienti čerpat až polovinu svých prostředků, na druhé straně nemůžou čerpat předdůchody. V případě pozůstalosti vzniká nárok na výplatu peněz i se státními příspěvky určené osobě v případě, kdy je odspořeno alespoň 36 měsíců.

Účastnické fondy – doplňkové penzijní spoření

V roce 2013 byly v rámci třetího pilíře vytvořeny účastnické fondy, které fungují na podobné bázi jako podílové fondy. Jsou spravovány penzijními společnostmi, které musí podle zákona založit povinný konzervativní účastnický fond. Každá společnost má ve svém portfoliu několik těchto fondů, které mají odlišnou strategii v investování peněz klientů. Všechny tyto investiční strategie musí být schváleny Českou národní bankou. Účastníci si mohou volit různé strategie spoření, což jim může přinést vyšší zhodnocení příspěvků. Klienti zde ovšem nesou i investiční riziko, na rozdíl od transformovaných fondů, kde je zaručena garance nezáporného výnosu.

Druhy investičních strategií:

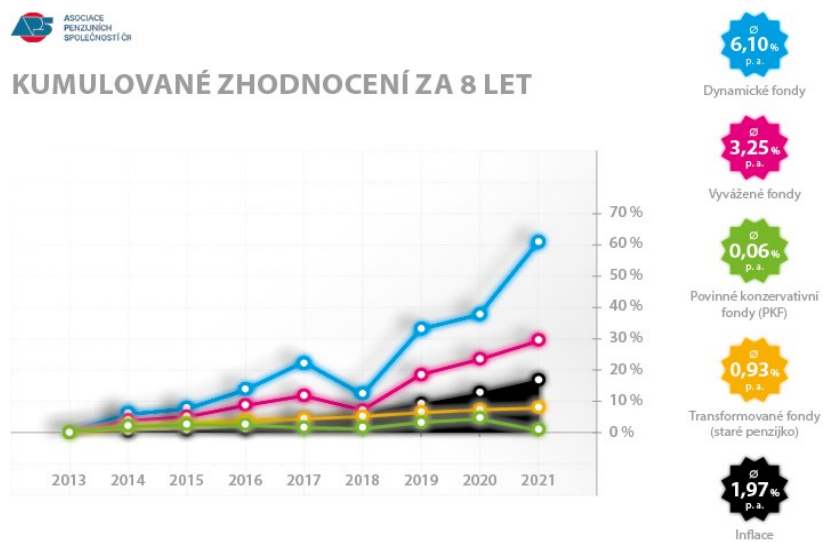
- konzervativní – zde se převážně jedná o investici do dluhopisů. Výnosnost této investiční strategie je minimální. Od roku 2014 do roku 2021 vynesla průměrně 0,1 % p. a. Další nevýhodou strategie je, že nedokáže porazit inflaci. Výhodou pro účastníka je nízké riziko.
- vyvážená – prostřednictvím vyvážené strategie investují účastníci své peněžní prostředky do dluhopisů a akcií v poměru půl na půl. Znamená to tedy, že jsou zde oproti konzervativní strategii vyšší výnosy, ale i vyšší míry rizika. Průměrná výnosnost mezi roky 2014 a 2021 činila 3,3 % ročně.
- dynamická – v této strategii se investuje do akcií v dlouhodobém horizontu a jedná se tak o nejvýnosnější variantu. Nevýhodou dynamických fondů je fakt, že se účastník potýká s nejvyšším možným rizikem a tím je kolísání hodnoty investice. V období mezi lety 2014 a 2021 činila průměrná výnosnost 6,1 % p. a.

(Finance, n. d. b; Finex.cz, 2021; Tácha, 2021)

Porovnání výnosnosti mezi transformovanými a účastnickými fondy

Z dlouhodobého hlediska lze vidět na obr. 2, že investování v účastnických fondech je pro účastníky doplňkového penzijního spoření výhodnější. To lze spatřit v dynamických a vyvážených fondech, které měly vyšší míru zhodnocení finančních prostředků oproti transformovaným fondům. Naopak nejnižší kumulovaná výnosnost mezi lety 2013 a 2021 byla zaznamenána v konzervativních fondech, které se řadí mezi účastnické. I přesto se jeví účastnické fondy jako vhodnější varianta pro dlouhodobé investování.

Obr. 2: Kumulované zhodnocení finančních prostředků mezi lety 2013 a 2021

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR, 2022

Další rozdíly mezi transformovanými a účastnickými fondy lze vidět v tab. 4.

Tab. 4: Rozdíly mezi transformovanými a účastnickými fondy

Parametr	Transformované fondy	Účastnické fondy
Garance nezáporného zhodnocení	ANO	NE
Předdůchod (při splnění podmínek)	NE	ANO
Daňová úleva	ANO	ANO
Státní příspěvky	ANO	ANO
Výsluhová penze	ANO (výnosy se daní 15 %)	NE
Předčasný výběr	ANO (po 15 letech spoření polovina částky)	NE
Kdy lze vybrat	v 60 letech (starší programy i dříve)	5 let před získáním nároku na starobní penzi
Forma výběru	jednorázově (daní se příspěvek zaměstnavatele 15 %) nebo doživotní renta	Jednorázově (daní se i příspěvek zaměstnavatele 15 %) nebo doživotní renta nebo renta na dobu určitou (min. 3 roky)
Investiční strategie (očekávané zhodnocení)	konzervativní (nízké)	konzervativní až dynamická dle volby klienta (nízké až vyšší)
Poplatky	0,8 % ročně za správu fondu + 10 % ze zisku	konzervativní fond – 0,4 % ročně za správu + 10 % ze zisku ostatní – 1 % ročně za správu a 15 % ze zisku

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Velký rozdíl mezi transformovanými a účastnickými fondy je v nezápornosti výnosu, tzn. že hodnota investice nesmí klesnout do záporných hodnot. Transformované fondy garantují svým účastníkům nulovou nezápornost tím, že jejich investiční strategie jsou

zaměřeny velice konzervativně a účastník nepodstoupí žádné riziko. Naopak účastnické fondy tuto garanci zajistit nemohou, jelikož jsou zaměřeny spíše na dynamičtější strategie, které uživatelům mohou přinést vyšší výnos, za cenu vyššího rizika a s tím spojené riziko poklesu investice. Mezi další rozdíly patří možnost předdůchodu, kdy jsou peníze vypláceny pouze z účastnických fondů. Pro využití předdůchodu je tedy podmínka splnění účastnického fondu, případně přestoupení z transformovaného fondu. Výhodou transformovaného fondu může být např. předčasný výběr, který lze uskutečnit už po 15 letech, a to až do poloviny naspořené částky. V obou případech mohou účastníci využívat daňové slevy a státní příspěvky. Jak v účastnických, tak v transformovaných fondech lze dávky, naspořené účastníkem během aktivních let, čerpat jednorázovým výběrem. V tomto případě budou ale jak jeho výnosy ze spoření, tak i příspěvky zaměstnavatele zdaněny srážkovou daní ve výši 15 %. Další možnost čerpání dávek je formou renty. Pokud by doba čerpání renty v penzi přesáhla alespoň 10 let, výnosy budou od daně osvobozeny. Naopak bude-li účastník čerpat rentu v kratším horizontu, výnosy budou dani podléhat. V transformovaných fondech lze na rozdíl od fondů účastnických pobírat výsluhovou penzi, která je při výplatě zatížena srážkovou daní ve výši 15 %. Maximální výše úplatků pro transformované fondy jsou stanoveny na základě § 192. Účastnické fondy se řídí maximální stanovenou výší, která je stanovena v § 60 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

(Finance, n. d. b; Finex.cz, 2021; Tácha, 2021, zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření)

Přechod z transformovaného fondu do účastnického fondu

Existuje několik situací, kdy lze přecházet z transformovaných do účastnických fondů. První situace nastává v tom případě, kdy chce účastník přejít z jednoho fondu do druhého v rámci jedné penzijní společnosti, se kterou uzavřel smlouvu. Aby mohly být peníze převedeny, musí být vypovězena smlouva o penzijním připojištění a zároveň uzavřena nová smlouva o doplňkovém penzijním připojištění. Poté účastník požádá o převod naspořených financí. Lhůta, ve které tato transakce probíhá, je stanovena zákonem na dva měsíce. Transakce není zpoplatněna. Pokud by účastník chtěl přejít ke konkurenci, tedy ze stávající penzijní společnosti k jiné penzijní společnosti, musí brát zřetel na to, že nemůže z transformovaných fondů přejít rovnou do účastnických fondů. Převod může být uskutečněn až ve chvíli, kdy má převedenou smlouvu na doplňkové penzijní

spoření a nevznikl nárok na dávku. Bude-li chtít přejít ke konkurenci, musí u dosavadní penzijní společnosti převést spoření z transformovaného do účastnického fondu. Teprve poté může přejít ke konkurenci.

Přechod z transformovaného do účastnického fondu není vhodný pro každého. Nevýhodou této skutečnosti může být ztráta výsluhové penze či ztráta garance nezáporného zhodnocení financí. Rovněž není změna vhodná ve chvíli, kdy zbývá účastníkovi do důchodu maximálně 10 let a není pro něho dlouhodobý investiční horizont příliš vhodný. Také ti jedinci, kteří dávají přednost konzervativní strategii, nemusí změnu fondu řešit. Naopak lidé, kteří chtějí vyšší výnosnost pro své finance či překonat inflaci, by měly do účastnického fondu vstoupit. (Finex.cz, n. d.)

Příspěvky na doplňkové penzijní spoření

Příspěvky na doplňkové penzijní spoření mohou být placeny buď fyzickou osobou (ve většině případů jde o zaměstnance), zaměstnavatelem či státem.

Fyzická osoba

Fyzická osoba neboli účastník doplňkového penzijního spoření si sama určí, jak velkou částkou bude měsíčně přispívat. Příspěvek na penzijní připojištění smí odvádět pouze do jednoho vybraného penzijního fondu a výši tohoto příspěvku si může libovolně měnit. Podmínkou je, že bude minimálně odváděno 100 Kč.

To, kolik bude jednotlivec odvádět do penzijního fondu, závisí na daňovém dopadu, který může snížit jeho daňový základ. Dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, může fyzická osoba ročně odečíst úhrn příspěvků až o 24 000 Kč. Tuto skutečnost může uplatnit až ve chvíli, kdy příspěvky zaplacené na penzijní připojištění se státním příspěvkem, penzijní pojištění nebo doplňkové penzijní spoření převýší za rok 12 000 Kč.

Zaměstnavatel

Na doplňkové penzijní připojištění může zaměstnanci přispívat jeho zaměstnavatel. Zákon neupravuje minimální výši měsíčního příspěvků, a proto zaměstnavatel může přispívat libovolnou částkou. Většinou zaměstnavatelé přispívají do 50 000 Kč, jelikož je suma příspěvků do tohoto limitu od daně z příjmu osvobozena. Zároveň do této výše odpadá povinnost odvádět za zaměstnance zákonné pojistné, tedy zdravotní a sociální pojištění. Pokud se zaměstnavatel rozhodne přispívat svému zaměstnanci na doplňkové penzijní spoření, nebude se k tomuto příspěvku poskytovat státní podpora.

(zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů)

Stát

K příspěvkům doplňkového penzijního spoření se také vážou státní příspěvky, které jsou poskytovány ze státního rozpočtu.

Nárok na státní příspěvek vzniká účastníkovi za stanovených podmínek:

- pokud je účasten důchodového pojištění podle tuzemských právních předpisů,
- účastní se veřejného zdravotního pojištění v České republice, nebo
- je poživitelem důchodu z tohoto důchodového pojištění.

Účastníkovi bude připisován každý kalendářní měsíc státní příspěvek, pokud jeho vlastní měsíční zaplacený příspěvek bude činit alespoň 300 Kč. Pokud bude měsíční příspěvek účastníka v rozmezí 300-900 Kč, bude se výše státních příspěvků pohybovat v rozmezí 90-210 Kč. Hlavním důvodem je motivovat účastníky, aby si spořily vyšší částky, proto jsou státní příspěvky poskytovány až od částky 300 Kč.

(zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření)

Uvedená tabulka č. 4 znázorňuje jednotlivé státní příspěvky poskytované k doplňkovému penzijnímu spoření.

Tab. 5: Státní příspěvek k doplňkovému penzijnímu spoření

Měsíční platba (v Kč)	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1 000 a více
Státní příspěvek (v Kč)	0	0	90	110	130	150	170	190	210	230

Zdroj: vlastní zpracování dle Pfeilerová, 2022

Z těchto informací vyplývá, že je pro účastníka penzijního spoření nejvýhodnější měsíční příspěvek ve výši 3 000 Kč. Za těchto okolností získá státní příspěvky v celkové výši 2 760 Kč (12 x 230). K tomu si bude moci snížit základ daně podle zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů o 24 000 Kč (3 000 Kč x 12) a získá daňovou úsporu ve výši 3 600 Kč. (Pfeilerová, 2022)

2 Důchodový systém v Německu

V roce 1899 byl zaveden Otto von Bismarkem důchodový systém sociálního pojištění, který se řadí mezi nejstarší na světě. Původně měl fungovat jako fondové pojištění proti invaliditě, ale brzy byl přeměněn v povinný systém důchodového pojištění. Poté co byla jeho kapitálová hodnota znehodnocena, byl systém v roce 1957 přeměněn na průběžný systém.

Dnes je německý důchodový systém kombinací průběžného systému, ve kterém si pracující obyvatelstvo platí dávky důchodového pojištění, a doplňkových penzijních plánů. V těchto doplňkových penzijních systémech si přispívají jednotlivci, buď sami nebo prostřednictvím zaměstnaneckého systému, do penzijních plánů. Tyto modely dohromady tvoří tři pilíře německého důchodového systému.

2.1 1. pilíř – zákonný systém důchodového pojištění

Jedná se o pilíř založený na průběžném financování (pay-as-you-go). Na financování se podílí zaměstnavatelé, zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné. Účast v tomto pilíři je povinná pro každého pracujícího v Německu (zaměstnanec) a také pro konkrétní OSVČ. Každý musí přispívat 18,6 procenty (zaměstnavatel a zaměstnanec si rozdělí rovným dílem mezi sebe a každý tak zaplatí 9,3 %) své čisté mzdy až do maximálního příspěvkového stropu. Od roku 2022 je tento měsíční strop příspěvku 7 050 eur.

Podstata tohoto pilíře spočívá v bodovém systému během pracovního života jedince, od něhož se bude odvíjet výše penze. Jedná se tak o individuální výpočet, jelikož záleží na celkovém součtu výdělků přispěvatele, počtu odpracovaných let a jeho součtu důchodových bodů.

Důchodové body se vypočítávají na základě průměrného příjmu a vlastního příjmu. Pro zjištění průměrného příjmu všech účastníků důchodového pojištění se rozlišují příjmy z bývalých východních (staré státy) a západních spolkových zemí (nové spolkové země), které lze vidět v tab. 6.

Tab. 6: Vývoj průměrných ročních mezd ve východních a západních spolkových zemích Německa ve vybraných letech (v EUR)

Rok	Staré státy	Nové spolkové země
2022	38 901	37 333
2021	40 463	38 317
2020	39 167	36 605
2019	39 301	36 256
2018	38 212	33 700
2017	37 077	32 598
2016	36 187	31 701
2015	35 363	30 745

Zdroj: Hansemerkur (2023), 2023

Roční průměrná mzda za rok 2022 činí v Německu pro staré státy 38 901 EUR a pro nové spolkové země 37 333 EUR. Pokud bude chtít jedinec dosáhnout jednoho bodu, musí se jeho roční příjem rovnat právě této hodnotě. Pokud vydělá více nebo méně, získá odpovídajícím způsobem také více nebo méně bodů, tj. (vlastní hrubý příjem jedince/průměrná roční mzda). Maximální počet bodů, které může ročně nasbírat, je omezený. Pro rok 2022 je tento limit 2,17 bodu.

Roční výše penze se vypočítá součtem získaných penzijních bodů, a poté vynásobením aktuální hodnotou penzijního bodu. Pro západní Německo 36,02 EUR a 35,52 EUR pro východní Německo. Hodnota penzijního bodu je indexována dle růstu hrubé mzdy, dle příspěvkového faktoru (změny míry příspěvků) a faktoru udržitelnosti (poměru počtu příspěvkatelů na počet důchodců), který se každoročně upravuje k 1. červenci.

Dávka zákonného důchodového pojištění je vyplácena jednotlivcům, jež splnili statutární věk odchodu do důchodu. V současnosti se v Německu zvyšuje hranice věku pro odchod do penze postupně z 65,83 let na 67 let do roku 2029. Aby vznikl nárok na německý státní důchod, musí mít dotyčný odpracováno minimálně 5 let. Výše dávky bude záviset na výši příspěvků, které si dotyčný vybudoval během svého pracovního života v Německu. V důchodovém pojištění platí zásada, že čím více a čím déle bude dotyčný platit příspěvky, tím vyšší bude jeho budoucí důchod.

(Deutsche Rentenversicherung, n.d.; Expat info, n. d.; Hansmerkur, n.d.; Hypofriend, n.d; Loužek, 2015)

2.2 2. pilíř – zaměstnanecké penzijní připojištění

Druhý pilíř je tvořen zaměstnaneckým penzijním pojištěním. Do tohoto pilíře si zaměstnanci přispívají na důchod prostřednictvím svých zaměstnavatelů, tzn. že zaměstnavatelé volí způsob financování. Tyto plány jsou kapitálově financové a typu DC.

Existuje 5 forem podnikových penzijních programů.

- Přímé pojištění – zaměstnavatel sjednává pro pracovníka životní pojištění a penzijní připojištění. Důchod je následně vyplácen životní pojišťovnou.
- Penzijní fond – společnost zakládá vlastní penzijní připojištění. Na rozdíl od jiných podnikových schémat investují tyto systémy příspěvky do akcií.
- Penzijní pokladny – pod tyto speciální pojišťovny patří vždy jeden či více zaměstnavatelů (společností), který platí za zaměstnance příspěvky. Zaměstnanci vznikne nárok na dávky vůči penzijní pokladně.
- Podpůrný fond – některé společnosti (obvykle větší) mají své vlastní penzijní programy, které pak vyplácejí dávky zaměstnancům při odchodu do důchodu.
- Přímý závazek – poskytnuté příspěvky jsou investovány zaměstnavatelem a nese za ně rizika.

Základní princip všech modelů je stejný. Během pracovního života jsou účastníkovy platby podporovány státem formou daňových výhod. V některých případech dokonce osvobozením od příspěvků na sociální zabezpečení. (Ihre Vorsorge, n.d.; Lakotová, 2019)

2.3 3. pilíř – soukromé pojištění

Třetím pilířem německého důchodového systému je dobrovolné pojištění či spoření. Penzijní plány tak mohou být poskytovány bankami, pojišťovny či investičními fondy. Jedná se opět o kapitálové financování typu DC. (Expat info, n.d.)

Dle Lakotové (2019) patří mezi nejčastěji využívané plány soukromého investování do důchodu tyto plány.

- Penzijní plán Riester – tento plán byl představen v roce 2002. Je koncipován jako „doplatek“ ke státnímu důchodu, aby zmírnil ztrátu příjmů způsobenou důchodovými reformami. V rámci plánu Riester si může účastník zažádat o státní příspěvky. Jejich výše však závisí na úrovni příjmu jednotlivce a počtu dětí. Plán je vhodný pro osoby s nízkými příjmy.
- Rürup plán – tento plán je vhodný pro OSVČ a pracovníky. Sice zde nejsou k dispozici státní příspěvky, ale tento penzijní plán je prosazován vládou prostřednictvím daňových pobídek, kdy jsou dávky placeny účastníkem daňově uznatelné.

2.4 Porovnání s Českou republikou

Následující tabulka 7 zobrazuje porovnání důchodového systému České republiky s německým důchodovým systémem.

Tab. 7: Porovnání důchodového systému mezi ČR a Německem

Důchodový systém	Německo		Česká republika	
I. pilíř	zákonné důchodové pojištění		zákonné důchodové pojištění	
Charakteristika	body, PAYGO		DB, PAYGO	
Účast	povinná		povinná	
Odvodové sazby	18,90 %		28 %	
II. pilíř	zaměstnanecké penzijní fondy		zrušen 2016	
Charakteristika	DC, fondy			
Účast	dobrovolná			
Odvodové sazby	4,00 %			
III. pilíř	soukromé penzijní spoření		penzijní připojištění se státním příspěvkem	
Charakteristika	DC		DC	
Účast	dobrovolná		Dobrovolná	
Odvodové sazby	předpokládá se 4 %		individuální	
Průměrná výše důchodu v roce 2022	989 EUR		627 EUR	
Statutární věk odchodu do důchodu (maximální věk odchodu)	2022	2030	2022	2030
	65,83 let	67 let	65 let	65 let

Zdroj: vlastní zpracování dle Loukotové (2019) a Picodi (2022)

3 Současná situace v České republice

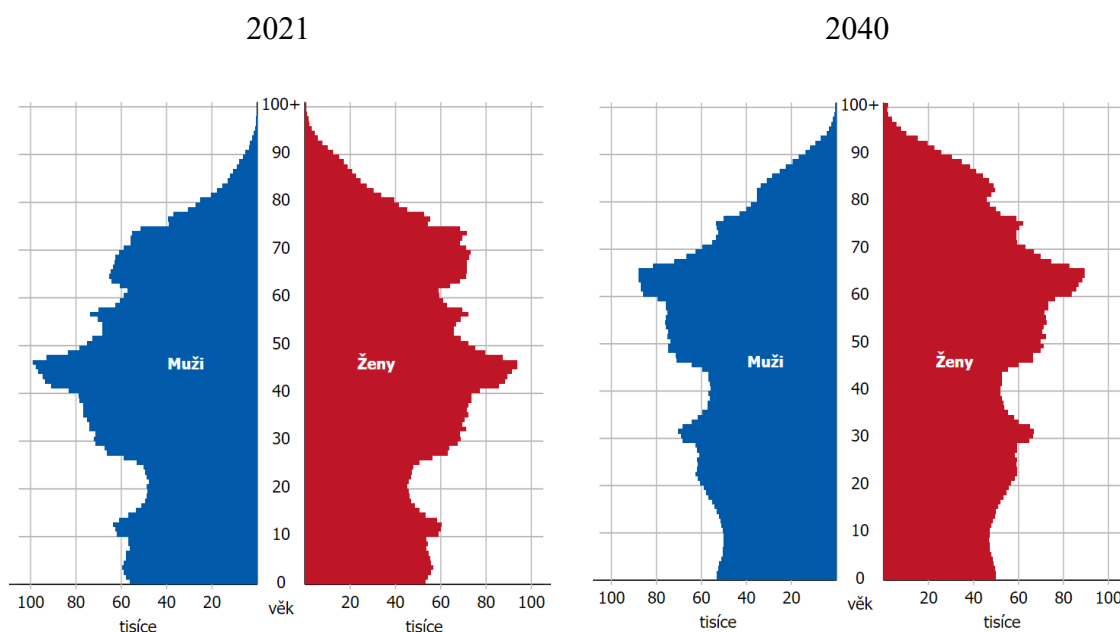
Stárnutí populace

I. pilíř důchodového systému je silně závislý na demografickém vývoji populace. Globálním trendem, se kterým se však potýká i Česká republika, je stárnoucí populace. Tento fakt je zapříčiněn klesající úmrtností a plodností. Nízká úmrtnost a plodnost vedou k posunu ve věkovém složení populace, což má poté za následek stárnutí populace. Ta způsobuje vážné problémy všem systémům důchodového zabezpečení. Zejména to platí pro veřejné důchodové systémy, které jsou financované na základě PAYGO plateb. Tyto systémy jsou považovány za neudržitelné, protože posun v rovnováze mezi mladšími a staršími lidmi ve prospěch starších, zatěžuje finančně mladou generaci a vzbuzuje obavy ze schopnosti národa financovat sociální zabezpečení. (Torp, 2015)

Nejčastějším způsobem, kterým se dá interpretovat věková struktura obyvatelstva, je tzv. věková pyramida. Věková pyramida umožňuje současně graficky znázornit strukturu obyvatelstva podle pohlaví. Od 80. let 20. století patří Česká republika mezi země, které mají regresivní typ³ věkové pyramidy. To je zapříčiněno tím, že po 2. světové válce se začalo rodit mnoho dětí, které dnes patří mezi osoby v důchodovém věku. Následně došlo v první polovině 70. let 20. století k prudkému nárůstu porodnosti. Tito lidé jsou nazýváni tzv. „Husákovými dětmi“ a dnes jejich věková kategorie spadá do 40. – 50. roku života. Tuto skutečnost lze spatřit na obr. 3 rok 2021, kde je zaznamenán nejvyšší počet osob na území České republiky. Největší slabinou jsou však ročníky na přelomu tisíciletí (dnešní 10-25letí). V této době se silné ročníky žen narozených v 70. letech dostaly do fáze, kdy začaly rodit děti ve vyšším věku a odkládaly své porody.

³ Lidé ve věku 50 a více let převažují nad dětmi ve věku 0-14 let, což znamená, že početně tato věková skupina nenahrazuje skupinu starší a v dlouhodobém pohledu dochází ke snižování početního stavu populace.

Obr. 3: Projekce obyvatelstva k 1. 1. 2021 a k 1. 1. 2040

Zdroj: Český statistický úřad [ČSÚ], n. d.

To, že se zmenší velikost ekonomicky aktivní populace, respektive ekonomicky aktivní populace se přesune do skupiny mezi důchodce, bude znamenat velkou zátěž pro veřejný rozpočet. Tato skutečnost nastane v roce 2040 (lze zaznamenat na obr. 3), kdy se slabé ročníky protnou se silnými ročníky. Tento jev přinese snížení příjmů v rozpočtech a zároveň zvýšení množství vyplácených důchodových dávek. Vzhledem k tomu, jak je nastavený důchodový systém, dají se do budoucna očekávat značné problémy.

Ale již teď dochází k mnoha změnám, které se týkají snížení příjmů ve veřejných rozpočtech, způsobu výpočtu důchodů, jejich valorizace a určení důchodového věku.

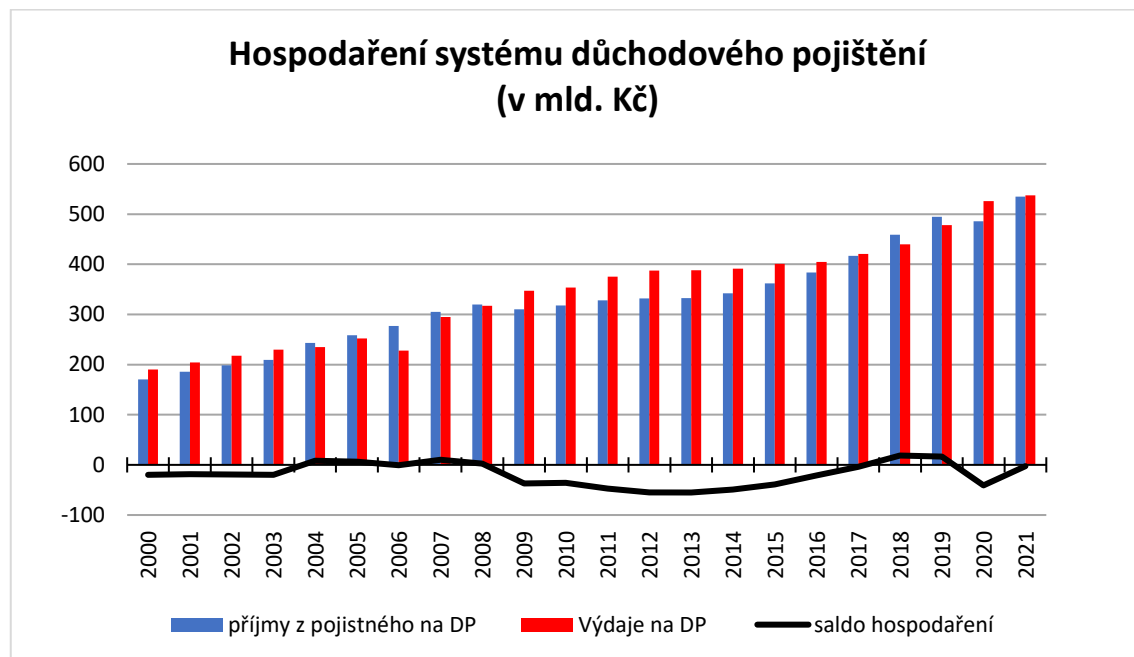
(Kunc, Jaňurová, Krajčíková, Tonev & Toušek, 2019)

Hospodaření systému důchodového pojištění

V grafu 1 lze vidět, že od roku 2009 do roku 2016 byl úhrn vybraného pojištného na důchodové pojištění nižší než úhrn vyplácených důchodů. Od roku 2017 do roku 2019 byly příjmy na dávky důchodového pojištění vyšší než výdaje, avšak s příchodem pandemie koronaviru se ekonomika během posledních 2 let zpomalila a saldo se dostalo opět do mínusu. Hodnota výdajů v roce 2012 byla kolem 9,5 % hrubého domácího produktu (HDP) a začala klesat do roku 2018 až na hodnotu 8,1 %. V roce 2021 dosahovaly výdaje 8,8 % HDP.

Předpokládá se, že do roku 2030 by v poměru k HDP měly výdaje zůstat přibližně na úrovni roku 2016 (tedy 8,4 %). Po tomto roce dojde k zastavení růstu důchodového věku a do důchodu začnou odcházet silné ročníky 70. let, což povede k nárůstu výdajů až na 11,7 % HDP.

Graf 1: Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 2000–2021

Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstva financí, 2022

Další vybrané demografické údaje

Jak již bylo zmíněno, dle demografických prognóz vývoje obyvatelstva se bude minimálně následujících 40 let zvyšovat počet osob v důchodovém věku. K rostoucímu počtu osob v důchodovém věku spolu s počtem vyplácených důchodových dávek již dochází v posledních letech. Jednotlivé výše vybraných statistických dat lze vidět v tabulce 8, která zobrazuje, jak se od roku 2000 do roku 2021 zvyšoval průměrný věk obyvatel, počet důchodců pobírajících starobní důchod spolu s průměrnými vyplácenými starobními důchody a průměrnou délkou pobírání starobního důchodu.

Na statistických datech lze vidět, že průměrný věk obyvatel se pohyboval v roce 2000 okolo 38,8 roku života. Během 21 let došlo k nárůstu na 42,8 let. V roce 2000 průměrný starobní důchod činil 6 292 Kč. O 10 let později se výše starobního důchodu zvýšila o 1,61 násobek na částku 10 138 Kč. K 31. 12. 2021 se výše vyšplhala až na částku 15 453 Kč. Během 21 let zde tedy došlo k 2,46 násobku nárůstu důchodu oproti původní

částce, tj vyplácené dávky se navýšily o 9 161 Kč. U průměrné délky pobírání starobního důchodu došlo během 21 let k nárůstu o necelé 4 roky.

Tab. 8: Vybrané údaje České republiky v jednotlivých letech

Rok	Průměrný věk obyvatel (v letech)	Počet důchodců pobírajících starobní důchod	Průměrná výše starobního důchodu (v Kč)	Průměrná délka pobírání starobního důchodu (v letech)
2000	38,8	1 906 759	6 292	20,0
2001	39,0	1 922 772	6 808	20,6
2002	39,3	1 907 830	6 833	20,7
2003	39,5	1 914 219	7 075	21,1
2004	39,8	1 944 915	7 270	21,3
2005	40,0	1 961 870	7 744	21,7
2006	40,2	1 995 350	8 187	21,7
2007	40,3	2 028 865	8 747	22,0
2008	40,5	2 066 005	9 638	22,3
2009	40,6	2 108 368	10 045	22,6
2010	40,8	2 260 032	10 138	22,8
2011	41,1	2 340 147	10 567	23,0
2012	41,3	2 341 220	10 793	23,3
2013	41,5	2 340 321	10 985	23,5
2014	41,7	2 355 144	11 090	23,6
2015	41,9	2 376 883	11 363	24,0
2016	42,0	2 395 382	11 475	24,0
2017	42,2	2 403 933	11 866	24,2
2018	42,3	2 410 080	12 435	24,3
2019	42,5	2 414 814	13 487	24,4
2020	42,6	2 400 479	14 502	24,5
2021	42,8	2 377 820	15 453	23,9

Zdroj: vlastní zpracování dle České správy sociálního zabezpečení (n.d.a); České správy sociálního zabezpečení (n.d.b); ČSÚ (2022a)

Průběžný důchodový systém však může být vyrovnán kombinací 3 paramterů:

- staturáním věkem odchodu do důchodu,
- sazbou pojistného důchodového pojištění,
- poměrem mezi průměrným důchodem a mzdou.

(Kunc, Jaňurová, Krajčíková, Tonev & Toušek, 2019)

Z demografického vývoje je jasné, že se nelze spolehnout na peníze, které by byly důchodcům vypláceny pouze z 1. pilíře. Tento systém není v budoucnu udržitelný. Vzhledem k deficitu důchodového účtu je pravděpodobné, že stát bude muset snižovat vyplácené dávky.

Kolik peněz bude do důchodu potřeba

Starobní důchody budou vždy hrát důležitou roli ve financování penzí, ale ve většině případů nedokáží v důchodu zachovat stejnou životní úroveň jedince, na kterou byl zvyklý během produktivního věku. Na otázku, kolik peněz si bude muset dotyčný naspořit, je velice těžké odpovědět. Existuje velká řada proměnných, které tuto hodnotu mohou ovlivnit, například kdy si jedinec začne spořit a investovat na důchod, kdy plánuje jít do důchodu, zda využije možnost jít do předčasného důchodu či předdůchodu, jak moc velké výdaje plánuje v neproduktivním věku, tedy jak moc velký komfort si chce dopřát, zda se bude jednat o jedince či penzisty žijící v páru apod.

Lze ale obecně konstatovat, že odchod do důchodu znamená pokles příjmů. Otázkou tedy zůstává, jak velký pokles nastane. Výše důchodu samozřejmě závisí na příjmech v produktivní době. Platí, že čím vyšší je příjem, tím vyšší je i důchod. Zároveň ale platí, že čím vyšší jsou tyto příjmy, tím vyšší pokles příjmů nastane v době odchodu do penze.

(Srování, 2012)

Jednotlivé výše důchodu v závislosti na vybraných příjmech lze vidět v tabulce 9. Zde lze najít odpověď na otázku, jestli bude pokles příjmu pro daného jedince v důchodu problémem. Se zvyšující se hrubou mzdou, které odpovídá čistá mzda (hrubá mzda pokrácena o nutné odvody), se snižuje výše vyplácené penze. Následně se díky tomu snižuje procentní poměr důchodu, který je stanovený jak k hrubé, tak k čisté mzdě. Nejvíce jsou tedy zasaženi občané, kteří si v produktivním věku měsíčně vydělávají víc jak 50 000 Kč v hrubém vyjádření. V důchodu jejich příjmy poklesnou o více jak 20 000 Kč a se zvyšujícím se výdělkem bude tento rozdíl nadále růst.

Jednotlivé údaje jsou platné pro současnou situaci. Tabulka 9 obsahuje důchody vyplacené těm, kteří by šli do penze v roce 2022.

Tab. 9: Poměr důchodu k vybrané hrubé a čisté mzdě ⁴

Výše průměrné hrubé mzdy po dobu 35 let pojištění (v Kč)	Výše čisté mzdy (v Kč)	Výše důchodu (v Kč)	Poměr důchodu k hrubé mzdě (v %)	Poměr důchodu k čisté mzdě (v %)
10 000	8 063	9 150	80,63	91,50
15 000	13 188	11 775	87,92	78,50
20 000	17 370	13 282	86,85	66,41
25 000	21 070	13 965	84,28	55,86
30 000	24 770	14 647	82,57	48,82
35 000	28 470	15 330	81,34	43,80
40 000	32 170	16 012	80,43	40,03
45 000	35 870	16 695	79,71	37,10
50 000	39 570	17 377	79,14	34,75
55 000	43 270	18 060	78,67	32,84
60 000	46 970	18 742	78,28	31,24
65 000	50 670	19 425	77,95	29,88
70 000	54 370	20 107	77,67	28,72

Zdroj: vlastní zpracování dle Financí.cz, n.d.c

⁴ Za splnění podmínek daných zákonem. Výše důchodů pro každého jedince se budou lišit. Tyto výpočty jsou brány za zjednodušených podmínek.

Pokud by si chtěl jedinec zachovat svou životní úroveň, musí mít nashromážděné peněžní prostředky v rámci osobního finančního plánu, ze kterého by mu každý měsíc byla vyplácena dostatečná výše peněz, která by mu tuto ztrátu vynahradila. Bude se tedy jednat o alternativní způsob, jak se dostatečně zabezpečit na stáří.

Novinky v důchodovém systému pro rok 2023

Nařízení vlády č. 290/2022Sb. stanovilo nové parametry, které budou v platnosti od 1. 1. 2023, pro důchodové pojištění a parametry pro zvýšení vyplácených důchodů.

Základní výměra důchodu se navýší o 140 Kč měsíčně. Částka 4 040 Kč bude tak novou hodnotou pro základní výměru u vyplácených důchodů. Procentní výměra bude navýšena o 5,1 % procentní výměru důchodu. (Příb, 2022)

Nově bude od začátku roku 2023 ke starobním důchodům náležet tzv. výchovné ve výši 500 Kč měsíčně. Na tento příplatek bude mít nárok pouze ten rodič, jehož péče o dítě byla v největším rozsahu. Automaticky bude přidělen například ženám, které již důchod pobírají.

Dle České správy sociálního zabezpečení (n.d.c) mohou o výchovné usilovat na základě žádosti, kterou je možné podávat od 1. září 2022, tyto osoby:

- muži poživatelé starobního důchodu,
- ženy a muži, poživatelé tzv. transformovaného starobního důchodu (souvisí s transformací invalidního důchodu na důchod starobní),
- ženy, poživatelky starobního důchodu, kterým nebyl snížen důchodový věk za výchovu dětí,
- ženy a muži se zaniklým starobním důchodem.

Cílem tohoto příspěvku je ocenění zásluh pečujících osob, jejich úsilí o přínos a výchovu nového přispěvatele v důchodovém systému. Zároveň je jeho dalším cílem vykompenzovat snížení důchodu, které nastalo v důsledku kariérních výkyvů souvisejících s výchovou. Díky této kompenzaci se tak docílí snížení statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem mužů a žen. (MPSV, 2022)

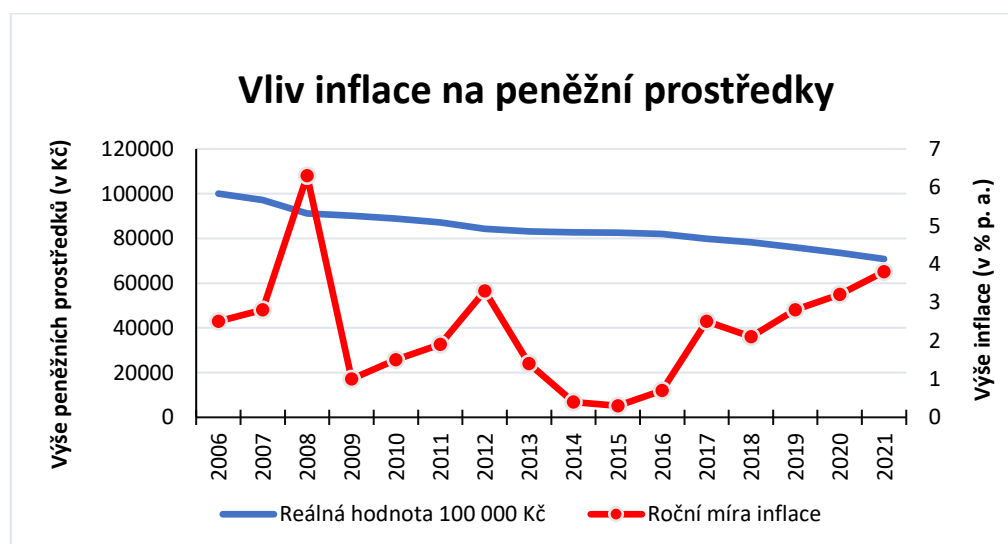
4 Možnosti zabezpečení na stáří

Mezi alternativy, které se dají použít jako nástroj k zajištění finančních prostředků na stáří, lze zařadit jakýkoliv produkt nespádající do jednoho ze 2 pilířů důchodového systému v České republice. Důležité je, aby tento nástroj přinesl uživateli požadovaný výnos.

Někdy je velice obtížné se vyznat v komplikované nabídce investičních produktů. Někteří jedinci navíc bankám nebo jiným finančním institucím nevěří, a právě z těchto důvodů mají stále své životní úspory schované doma tzv. ve „slamníku“. Tato možnost je však velice ztrátová. Vlivem času se peníze znehodnocují o inflaci. Ty pak následně ztrácejí svou původní hodnotu a ve výsledku má daný jedinec mnohem méně peněz než na začátku (reálně si bude moci koupit méně). Sám se tak v průběhu času připravuje takřka o veškerou jejich hodnotu. (Fondshop, 2012)

Toto znehodnocení lze vysvětlit na následujícím grafu 2, kdy od roku 2006 peněžní prostředky ztrácely vlivem inflace⁵ svou kupní sílu. Na konci roku 2006, byly peníze k dispozici ve výši 100 000 Kč, ale vlivem inflace by dnešní (v roce 2022) hodnota peněz činila 70 771 Kč. Kupní síla peněz se tak snížila o 41 %. Z dlouhodobého hlediska není tato možnost ekonomicky výhodná.

Graf 2: Vliv inflace na peněžní prostředky

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2022

⁵ ČSÚ, 2022b

4.1 Kolektivní investování

Jeden z možných způsobů, jak zhodnocovat své finanční prostředky je formou kolektivního investování. Hlavní podstatou kolektivního investování je shromažďování peněžních prostředků od předem neurčitého a neomezeného okruhu fyzických a právnických osob. Následně subjekty kolektivního investování tyto nashromážděné finanční prostředky spravují a zhodnocují na základě principu rozptýlení rizika. Toto soustředění peněžních prostředků může probíhat jen formami, které dovoluje zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Princip kolektivního investování tedy spočívá v tom, že investoři (fyzické a právnické osoby) nákupem podílových listů či akcií investičního fondu svěří své finanční prostředky fondu a o jejich investování se za ně stará odborník neboli správce fondu.

Profesionální správce disponuje nesrovnatelně větším objemem prostředků než individuální investor. Může je v rámci své investiční činnosti umístit do nejrůznějších aktiv a omezit riziko, které plyne z případného negativního vývoje hodnoty konkrétního aktiva. O tyto investice tak pečuje daleko intenzivněji. Zároveň se investor nemusí těmito činnostmi zabývat, ale současně má možnost průběžně sledovat úspěšnost fondu, která se odráží ve vývoji hodnoty (kurzy nakoupených investičních nástrojů).

Mezi hlavní motivy, na základě kterých investoři využívají kolektivní investování, patří dosažení efektivnější správy společných prostředků, diverzifikace, minimalizace rizik, získání přístupu na trhy, které jsou obvykle vyhrazené jiným typům investorům a možnost vyššího zhodnocení oproti pouhému uložení peněz na spořicí účet u banky. Veškeré tyto operace se odehrávají na kapitálovém trhu.

(Česká bankovní asociace, 2021; Liška & Gazda, 2004)

Hlavní instituce, které působí jako podnikatelské subjekty v kolektivním investování, jsou investiční společnosti a investiční fondy. Přičemž mezi základní a nejvýznamnější subjekt kolektivního investování patří investiční fondy.

4.1.1 Investiční fondy

Investiční fond je právnickou osobu, která je založena formou akciové společnosti na základě udělení povolení od České národní banky. Mezi investory se řadí jako nejpoužívanější forma kolektivního investování. Tento subjekt spravuje portfolia aktiv, vystupuje a jedná jako zprostředkovatel. Svá portfolia dělí na akcie či podíly, které

prodávají investorům a potom investují do finančních produktů. V závislosti na cílech managementu organizace a míry rizika, které jsou fondy ochotni vzít na sebe, mohou být portfolia více či méně rozdílná a diverzifikovaná. Investiční fond může obhospodařovat majetek samostatně či ho svěřit do rukou investiční společnosti. V tomto případě by investiční společnost byla nadřazena investičnímu fondu.

4.1.2 Investiční společnosti

Jedná se o právnickou osobu, jejíž předmět podnikání spočívá:

- ve vytváření a obhospodařování podílových fondů,
- v obhospodařování investičních fondů.

Investiční společnost odpovídá za volbu a skladbu investičních nástrojů v portfoliu fondu, které musejí být vždy v souladu s investičními pravidly a cíli fondu. Kromě kolektivního investování se investiční společnosti zabývají administrativní činností. Zejména kontrolují činnosti jiných společností, které pro fond dodávají služby v rámci účetní, personální a daňové agendy, reporting akcionářům a orgánům státního dohledu nebo také zajišťují právní služby a reklamu.

(Kancelář finančního arbitra, n. d.; Liška & Gazda, 2004)

Investiční společnosti a další nejvýznamnější subjekty poskytující služby v oblasti kapitálového trhu sdružuje Asociace pro kapitálový trh České republiky (AKAT ČR). Její činnost napomáhá zvýšení transparentnosti kapitálového trhu, ochraně investorů a podpoře zájmů svých členů. Rovněž usiluje zejména o rozvoj kapitálového trhu a kolektivního investování, rozvíjení povědomí, znalosti a důvěryhodnosti v oblasti kapitálového trhu. (AKAT ČR, n.d.)

4.1.3 Typologie fondů

Dle Lišky a Gazdy (2004) lze fondy rozdělit na tři základní typy.

- Otevřené s právní subjektivitou – mají charakter akciových společností, což znamená, že se investor stává akcionářem. Na valné hromadě tak může uplatnit svá práva.
- Otevřené bez právní subjektivity – ty jsou spravovány investičními společnostmi, které oddělují svůj majetek od majetku klientů. V tomto případě se investoři

nestávají akcionáři, nýbrž podílníky s podílem na majetku. **Tato forma se používá v České republice.**

- Uzavřené – zde je přesně omezen počet emitovaných cenných papírů. Investoři ztrácejí možnost na zpětný odkup do stanoveného data. Uzavřené fondy jsou používané především u dlouhodobých investic typu nemovitostí, případě u některých typů speciálních fondů (finanční deriváty, garantovaná portfolia).

4.1.4 Předmětné zaměření investic

Jedná se o nejdůležitější investiční kritérium. S předmětným zaměřením investic fondu je spojená struktura aktiv, obsažená v jeho portfoliu, která souvisí jak s jeho očekávanou výkonností, tak rizikovostí.

Z hlediska investiční strategie se lze setkat s těmito fondy.

- **Fondy peněžního trhu** – v kolektivním investování jsou tyto fondy zařazeny mezi nejméně rizikové. Tento fakt vyplývá z toho, že jsou jejich investice směřovány do krátkodobých a zároveň i nejméně rizikových (převážně) státních dluhopisů.
- **Fondy dluhopisové** – peněžní prostředky jsou investovány do dluhopisů, obvykle do podnikových a vládních. Investory jsou využívány pro zhodnocení na střednědobé období. Jsou rovněž všeobecně považovány za poměrně bezpečné, nicméně záleží na konkrétní skladbě jejich portfolia. Naopak jsou fondy vyznačovány nízkou výnosností. (Rejnuš, 2014)
- **Fondy akciové** – fondy mají ve svém portfoliu minimálně 66% podíl akcií. Jsou charakterizovány vysokým investičním rizikem a významnou kolísavostí. Naopak jsou vhodné pro dlouhodobé investování, kdy v delším časovém horizontu mohou přinést vyšší podíl zhodnocení ve srovnání s ostatními fondy. Doporučená doba pro investici do akciových fondů je minimálně 5 let.
- **Fondy smíšené** – v tomto případě má fond ve svém portfoliu jak dluhopisy, tak akcie. Podle toho, v jakém poměru jsou zastoupeny akcie a dluhopisy, lze smíšené fondy rozdělit na konzervativní, vyvážené či dynamické. Dynamické fondy mají ve svém portfoliu přes 60 % akcií, naopak konzervativní fondy mají nejmenší podíl akcií a to do 40 %.

Výhody fondů kolektivního investování:

- fondy jsou přísně regulované a investování prostřednictvím specializovaných institucí je snadné,
- diverzifikace investičního rizika, minimalizace informačních a transakčních nákladů,
- dosahování vyšších výnosů oproti uložení peněz na běžných účtech bank.

Nevýhody fondů kolektivního investování:

- investování není pojištěno,
- není garantován pevný výnos, hodnota investice může kolísat a není zaručena plná návratnost původně investované částky,
- nákup podílových listů je většinou zatížen vstupním poplatkem, v některých případech poplatkem výstupním, který se účtuje při odkupu podílových listů,
- správní poplatky.

(VFS elearning, n. d.)

4.2 Investiční životní pojištění

Dalším možným instrumentem je investiční životní pojištění. Jedná se o pojištění uzavřené mezi klientem a pojišťovnou, které zahrnuje pojištění pro případ smrti a dožití s investováním pojistného do podílových fondů. Pojišťovna tedy část peněz rozdělí na riziko a druhou část investuje do fondů. Z klientovo placeného pojistného jsou nakoupeny podílové jednotky, které pojišťovna vloží na individuální účet klienta. Podílové jednotky určují hodnotu individuálního účtu klienta podle zvolené investiční strategie.

Zhodnocení peněz ve fondech, které se odvíjí od zvolené investiční strategie, lze vidět v tabulce 10. Rovněž investiční riziko, které dopadá na klienta, je závislé na vybrané strategii.

Aby zhodnocení bylo maximální a investiční riziko co nejvíce omezené, je doporučena doba trvání pojištění minimálně 10 let a více. Vzhledem ke kolísání kapitálového trhu by mohla kratší doba pojištění negativně ovlivnit výši zhodnocení.

Tab. 10: Strategie u investičního životního pojištění

Strategie	Riziko	Vhodné pro	Časový horizont
Konzervativní	Nízké	Investory, jejichž cílem je jistota stabilního zhodnocování peněz a podstoupení minimální rizika.	Krátkodobý
Vyvážená	Střední	Investory, kteří upřednostňují vyvážený poměr mezi mírou investičního rizika a výši očekávaného výnosu.	Střednědobý
Dynamická	Vysoké	Investory očekávající vyšší výnos, za cenu podstoupení vyššího rizika.	Dlouhodobý

Zdroj: Česká asociace pojišťoven, n.d.

Dle České asociace pojišťoven (n.d.) jsou ze zaplaceného pojistného hrazeny:

- výdaje na nákup podílových jednotek, které pojišťovny vloží na individuální účet klienta, hodnota účtu je určována podle zvolené investiční strategie,
- náklady na krytí pojistné ochrany (smrt, invalidita, úmrtí),
- poplatky.

Daňová uznatelnost příspěvků na životní pojištění je upravena dle zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Od základu daně si lze dle § 15 odst. 6 odečíst zaplacené pojistné na životní pojištění ve zdaňovacím období až do výše 24 000 Kč při splnění následujících podmínek:

- pojistník (poplatník) je shodný s pojištěným,
- smlouva o životním pojištění musí být uzavřena na dobu minimálně 60 měsíců,
- pojištění skončí nejdříve v tom roce, ve kterém pojištěný dosáhne 60 let,
- pokud je částka pro případ dožití pevně stanovena, musí činit u pojistné doby 5 let minimálně 40 000 Kč; u pojistné doby nad 15 let minimálně 70 000 Kč,
- pojistná smlouva neumožňuje výplatu jiného příjmu než pojistného plnění.

Pokud však dojde k předčasnému zrušení životního pojištění a nastane dřívější výplata peněz z životního pojištění, může dojít k tzv. dodanění, a to za uplynulých 10 let. Bude

se jednat o situace, kdy byla během posledních 10 let využívána daňová uznatelnost příspěvků na životní pojištění. To, co bylo během této doby na daních ušetřeno, musí být zpětně dodaněno. Daňové úspory budou vráceny prostřednictvím daňového přiznání podaného v následujícím roce, kdy bude navýšen daňový základ o odpovídající částku. Konkrétně budou sečteny všechny odpočty za životní pojištění za jednotlivé roky a z této částky vrácena daň ve výši 15 %. (Březinová, 2023)

Výhodou je, že zaměstnanci může přispívat na investiční životní pojištění jeho zaměstnavatel. Dle § 6 odst. 9 písm. p zákona č. 586/1992 Sb. jsou příspěvky zaměstnavatele osvobozeny od daně z příjmů do výše 50 000 Kč ročně. Zároveň jsou do této výše osvobozeny od odvodu zdravotního a sociálního pojištění.

4.3 Další vybrané produkty

Mezi další vybrané produkty sloužící k uložení peněžních prostředků můžou patřit např. spořicí účty, stavební spoření, nemovitosti či komodity.

4.3.1 Spořicí účet

Jedná se o vkladový produkt, který slouží ke krátkodobému až střednědobému ukládání finančních prostředků. Vklady jsou na spořicím účtu úročeny výhodnější úrokovou sazbou. I přesto nezajistí dostatečně zhodnocení vložených prostředků, aby výnos dostatečně převýšil inflaci. Výše úrokové sazby na spořicích účtech je závislá na vývoji základních úrokových sazeb České národní banky, inflaci a na externích a interních vlivech, které působí na banku. Nelze opomenout, že vyplácené úroky jsou poníženy o srážkovou daň, která činí 15 %.

Bezpečnost spořicího účtu je velmi vysoká, jelikož je stejně jako běžný účet ze zákona pojištěn do výše 100 %, maximálně však 100.000 EUR. Mezi jeho další výhodu patří vysoká likvidita vložených prostředků. Klienti mohou zvolit dva druhy spořicích účtů, a to s výpovědní lhůtou anebo bez výpovědní lhůty. Pokud si klient zvolí první variantu, nemůže během této doby s penězi, jakkoliv manipulovat. V druhém případě je možné peněžní prostředky vybrat ze spořicího účtu kdykoliv a bez hrozby sankcí.

Lze říci, že pro krátkodobé až střednědobé uložení volných peněžních prostředků je tento vkladový produkt vhodný zejména pro klienty, kteří nemají rádi riziko, neorientují se v investování a nechtějí nechat své peněžní prostředky uložené na běžném účtu. Proto

se i tato varianta jeví pro dlouhodobé zhodnocování peněz jako nevýhodná a nebude dále rozebírána dopodrobna. (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, n.d.)

4.3.2 Stavební spoření

Stavební spoření je způsob, prostřednictvím kterého se účastník snaží naspořit vlastní prostředky, s cílem získat úvěr a financovat své bytové potřeby.

Dle zákona o stavebním spoření č. 96/1993 Sb. se pod pojmem stavební spoření rozumí: „Přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření, poskytování příspěvku fyzickým osobám účastníkům stavebního spoření“.

Hodně účastníků využívá tento produkt pouze ke spoření i přesto, že stavební spoření zahrnuje jak přijímání vkladů účastníků, poskytování úvěrů účastníkům tak poskytování státní podpory.

Základním principem stavebního spoření je, že si účastníci spoří peněžní prostředky po určitou dobu. Po uplynutí doby získají své zúročené finance zpět.

Při uzavírání smlouvy se stavební spořitelnou je hlavním bodem stanovení cílové částky. Ta představuje maximální částku, kterou klient může od stavební spořitelny získat. V této částce jsou zahrnuty vklady, úroky z vkladů a státní podpora (výše úvěru je tedy rovna právě rozdílu mezi naspořenou částkou a cílovou částkou). Dále musí být definované výše úrokových sazeb, a to nejen z vkladů ale i z úvěru. Rovněž musí být nastaveny podmínky, za kterých bude klientovi úvěr přidělen, výše poplatků za uzavření smlouvy a výše splátek úvěru. (Málek, Oškrdalová & Valouch, 2010)

Dle zákona 96/1993 o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření náleží účastníkovi státní podpora za těchto splněných podmínek:

- účastník je fyzická osoba,
- poskytovaná záloha státní podpory činí 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20 000 Kč, tedy 2 000 Kč/ročně (pokud by měl klient sjednáno více smluv o stavebním spoření, může být klientovi přidělena za všechny smlouvy státní podpora v maximální výši 2 000 Kč),
- pro výplatu státní podpory musí účastníci splnit vázací dobu 6 let,
- pokud v období 6 let od uzavření smlouvy účastník použije naspořenou částku na bytové potřeby.

Stavební spoření je dle Syrového a Tyla (2014) velmi bezpečným produktem. Vložené peníze jsou ze zákona pojištěny, a tak klienta nemusí trápit kreditní riziko. Zároveň jsou předem známy výnosy, kterých má být dosaženo a jak se investice bude vyvíjet.

Mezi další výhody stavebního spoření patří státní podpora nebo například odečtení úroků z úvěru od základu daně z příjmu (maximálně do výše 150 000 Kč, čistá daňová úspora 22,5 tisíc Kč).

Za nevýhody jsou považovány drahé vstupní poplatky za uzavření smlouvy, poplatky za vedení účtu, vázací lhůta, která je stanovena na 6 let či možnost výpovědi ze strany spořitelny.

Stavební spoření dle Sušánka (2017) během střednědobého a dlouhodobého investování snižuje inflace reálnou hodnotu peněz. Jedná se o nástroj vhodný pro konzervativní investory a vyplatí se spíše v kratším horizontu. V případě investování ve střednědobým a dlouhodobým horizontu, jsou lepší variantou jiné finanční produkty, např. podílové fondy.

4.3.3 Nemovitosti

Nemovitosti jsou dle Syrového a Tyla (2014) rozděleny do následujících 3 skupin.

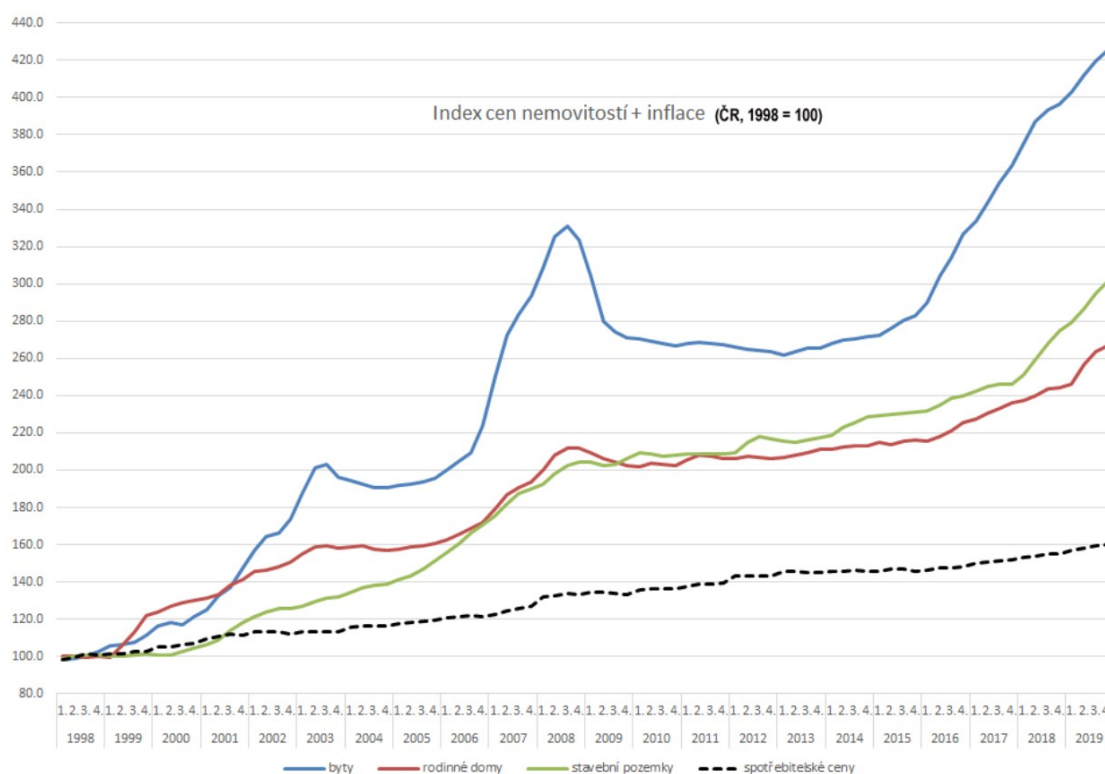
- Rezidenční nemovitosti – jedná se o nemovitosti s lidmi jako nájemníky. Lze sem zařadit rodinné domy, samostatné byty, bytové domy či garáže.
- Komerční nemovitosti – sem spadají pronájmy soukromým společnostem. Může se jednat o kanceláře, obchodní centra, sklady nebo hotely. Trh s komerčními nemovitostmi má oproti rezidenčním pevnější pravidla. Nemovitosti jsou zde obchodovány jako dluhopisy (nájem je kupón), trh je mnohem vyspělejší a působí zde velcí investoři.
- Pozemky.

Jedním z motivů, který vede k nákupu nemovitosti, je nákup bytu pro vlastní potřebu. Pokud je účelem nákupu bydlení v dané nemovitosti, nejedná se o investici, ale o spotřebu. Druhým motivem je nákup nemovitosti za účelem jejího pronájmu. V tomto případě se již jedná o investici. Stejně jako u jiných finančních instrumentů, zde plyne výnos ze dvou zdrojů. Hlavní zdroj příjmů tvoří čistý inkasovaný nájem. V případě kapitálového výnosu se jedná o změnu ceny nemovitosti na trhu, pokud se ji investor rozhodne prodat.

Investování do realit má v České republice velkou oblibu. Lidé ji považují za velmi bezpečnou a konzervativní investici. Mezi hlavní důvody, které motivují k nákupu nemovitosti, patří fakt, že investice do nemovitosti je hmotná. Fyzická podstata investice dává pocit jisté investice oproti akcií. Dalším hlavním důvodem je, že cena nemovitostí dlouhodobě roste. Tato skutečnost byla zapříčiněna vysokou inflací v 90. letech. Ceny všeho zboží spolu s nemovitostmi rostly. Spolu s přelomem tisíciletí, kdy lidé neměli dostatek hotovostních prostředků a nemohli si nemovitost koupit, se začala zvedat dostupnost úvěrů. Nemovitosti tak byly dostupnější i pro ty jedince, kteří nedisponovali hotovostí. Začala se tak zvyšovat poptávka po nemovitostech, která tlačila cenu vzhůru. (Syrův & Tyl, 2014)

Růst cen nemovitostí lze zaznamenat na obrázku 4. Ceny nemovitostí v jednotlivých letech se poměrují s cenou nemovitosti pro rok 1998, kdy její hodnota tvoří 100 %. V grafu tedy lze vidět o kolik % se zvyšovaly ceny pro jednotlivé nemovitosti ve vybraných letech.

Obr. 4: Procentní růst cen nemovitostí v České republice v jednotlivých letech

Zdroj: Mrázek & Pokorný, 2021

I u tohoto nástroje se lze setkat s riziky, která jsou velmi specifická. Nemovitosti jsou spojené s náklady na údržbu, opravami a časovými náklady na vyřizování náležitostí

a sháněním nájemníků. Může dojít k tomu, že bude problematické sehnat vhodného nájemníka, od kterého nám bude přicházet inkasovaný nájem. Jak bylo zmíněno, nájem je primárním zdrojem výnosů z nemovitostí. Pokud tyto prostředky nepoplynou pravidelně k investorovi, bude muset mít investor vlastní finanční obnos, ze kterého náklady bude financovat. Dalším rizikem je možný pokles hodnoty individuální nemovitosti. Pokles může být zapříčiněn změnou okolí, špatným stavem nemovitosti či nutnou rekonstrukcí.

4.3.4 Komodity

Komodity jsou definovány jako základní zboží nebo surovina, která se používá v obchodě. S komoditami se obchoduje na příslušných komoditních burzách, které zároveň stanovují jejich příslušnou hodnotu. Mezi nejznámější komoditní burzy patří např. CBOT – Chicago Board of Trade, která je jedna z nejstarších burz na světě, LME – London Metal Exchange nebo NYBOT – New York Board of Trade. (Admirals, 2023)

Podle Syrového a Tyla (2014) lze komodity rozdělit do několika kategorií:

- zemědělské produkty a dobytek (cukr, káva, kakao, pšenice, bavlna),
- drahé kovy (zlato, stříbro),
- průmyslové kovy (hliník, měď),
- energetické komodity (ropa, zemní plyn apod.).

Investoři s komoditami používají finanční deriváty, které umožňují na malých pohybech komodit vytvořit velké zisky a naopak. Jedná se tedy o krátkodobé spekulování na trhu. Svou podstatou se spíše podobají specifickému podnikání než investování. S komoditním obchodováním jsou spojená značná rizika a hrozí i trvalé propady hodnoty investičního portfolia. Spekulace na komoditních trzích se týká spíše zkušených obchodníků.

Historicky se komodity obchodovaly fyzicky, zatímco dnes se většina komodit obchoduje online. Existuje více způsobů, jak se dá s komoditami obchodovat. Do komodit lze investovat prostřednictvím přímých investic, a to pouze do drahých kovů, kterými jsou zlato a stříbro. Další možný způsob je skrz komoditní ETF fondy. Obchodník může investovat do těchto fondů prostřednictvím makléře nebo na burze. Dále lze také využít komoditní akcie, tedy investování do akcií společnosti, která komodity vyrábí.

(Admirals, 2023; Syrový & Tyl, 2014)

5 Situace na českém trhu ve vybraných produktech

Z již dříve zjištěných informací je zřejmé, že aktuální situace na českém trhu v oblasti důchodového zabezpečení je velice nestabilní. I přes pravidelnou valorizaci důchodů nedochází k dostatečnému navýšení důchodů a nelze se spolehnout pouze na státní financování. Se zvyšující se průměrnou dobou strávenou v důchodu, počtem důchodců, snižujícími se příspěvky, které odvádí ekonomicky aktivní občané do státního rozpočtu za účelem financování penzistů, není penzijní systém v České republice udržitelný.

S každým příchodem nové vlády, může přijít v platnost novela zákona, ve které budou stanoveny nové podmínky a parametry důchodového systému. Proto je velice důležité využívat finanční nástroje, které dnes mohou pomoci jednotlivcům efektivně investovat a spořit volné peněžní prostředky, aby v budoucnu dosáhly jejich zhodnocení.

Doplňkové penzijní spoření

V tab. 11 lze vidět přehled vybraných ukazatelů, které se týkají III. pilíře důchodového systému. Jedna z využívaných variant pro finanční zabezpečení na stáří.

Tab. 11: Stav ukazatelů penzijního připojištění (PP) a doplňkového penzijního připojištění (DPS) k 31. 12. 2022

PP a DPP (počet uzavřených smluv celkem, v ks)	4 396 610
• z toho PP	2 774 757
• z toho DPS	1 621 853
Průměrný měsíční příspěvek účastníka (v Kč)	816
• z toho PP	795
• z toho DPS	853
Průměrný měsíční státní příspěvek (v Kč)	149
• z toho PP	141
• z toho DPS	162
Příspěvky účastníků (celkový objem v Kč)	41 523 000 000
• z toho PP	26 019 000 000
• z toho DPS	15 505 000 000

Zdroj: Ministerstvo financí, 2023

V České republice bylo k 31. 12. 2022 uzavřeno necelých 4,4 milion smluv, z toho nadpoloviční většina byla evidována v rámci penzijního připojištění (investování

do transformovaných fondů). Z průměrných měsíčních příspěvků lze vidět, že lidé ukládali více peněz v doplňkovém penzijním spoření (tedy investování do účastnických fondů), kdy průměrný příspěvek činil 853 Kč, kdežto v transformovaných fondech 795 Kč. Z toho vyplývá, že poskytované státní příspěvky rovněž byly ve větší výši právě u doplňkového penzijního spoření. Celkový objem příspěvků účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření dosáhl výše 41,523 mld. Kč.

V ČR bylo celkem evidováno 9 penzijních společností, které provozují doplňkové penzijní spoření nebo penzijní připojištění a za tím účelem obhospodařují jednotlivé účastnické fondy nebo transformované fondy. Jak je známo, dnes lze vstoupit pouze do účastnických fondů. I z hlediska výnosnosti jsou pro účastníka výhodnější. I přesto, že transformované fondy negenerují takové zisky z investic, objem investovaných prostředků a počet uzavřených smluv u penzijního připojištění převažují (lze vidět v tab. 11). Proto by lidé měli využít možnosti přechodu (viz str. 25) z transformovaných do účastnických fondů, kde by se jejich peněžní prostředky více zhodnocovaly.

Kumulovanou výnosnost všech účastnických fondů (dále ÚF) v jednotlivých penzijních společnostech fungujících v České republice (dále ČR) během let lze vidět v tab. 12.

Tab. 12: Výnosnost ÚF jednotlivých penzijních společností v ČR

Penzijní společnost	Účastnický fond	Zhodnocení za posledních 7 let v % p.a.	Zhodnocení za posledních 5 let v % p.a.	Zhodnocení za poslední 3 roky v % p.a.
Allianz PS	PKF	0,52%	1,07%	0,94%
	Vyvážený ÚF	1,31%	1,54%	0,61%
	Dynamický ÚF	2,89%	2,94%	2,34%
UNIQA PS	PKF	-0,08%	0,16%	0,16%
	Dluhopisový ÚF	-0,46%	-0,47%	-0,93%
	Vyvážený ÚF	1,75%	1,58%	0,54%
	Akciový ÚF	-	-	3,98%
CONSEQ PS	PKF	0,56%	0,96%	1,44%
	Dluhopisový ÚF	1,65%	2,20%	2,11%
	Globální akciový ÚF	4,37%	2,06%	1,02%
	Target Bond 35	-	-	-
ČS PS	PKF	-0,43%	-0,46%	-1,68%
	Vyvážený ÚF	2,91%	2,30%	1,56%
	Dynamický ÚF	5,76%	4,95%	4,51%
	Etický ÚF	-	0,74%	-0,24%
ČSOB PS	PKF	-	0,04%	-0,25%
	Vyvážený ÚF	2,12%	1,82%	0,96%
	Dynamický ÚF	4,86%	4,63%	3,63%
	Garantovaný ÚF	-0,56%	-0,41%	-0,73%
	Pro penzi ÚF	-	-	-0,73%
NN PS	PKF	-0,12%	0,19%	-0,09%
	Růstový ÚF	4,08%	1,19%	-0,20%
	Vyvážený PF	0,48%	0,38%	-0,77%
KB PS	PKF	-0,28%	-0,05%	-0,29%
	Vyvážený ÚF	0,35%	0,08%	-0,85%
	(Dynamický) Akciový ÚF	2,44%	1,77%	1,19%
	(Spořicí) Dluhopisový ÚF	-1,17%	-1,45%	-2,35%
	Peněžní ÚF	-	-	2,07%
Generali PS	PKF	-0,06%	0,01%	-0,35%
	Spořicí	-0,64%	-1,06%	-2,42%
	Vyvážený ÚF	1,75%	0,94%	-0,11%
	Dynamický ÚF	3,85%	2,51%	1,85%
Rentea	PKF	-	-	-
	Dluhopisový ÚF	-	-	-
	Akciový ÚF	-	-	-

Zdroj: Asociace penzijních společností ČR, 2022

Z tab. 12 lze vyčíst, že z dlouhodobého hlediska si vede nejlépe Česká spořitelna – penzijní společnost, jejíž investované peněžní prostředky účastníků mohly být za posledních 7 let zhodnoceny v dynamických fondech až o 5,76 % p.a.

Fondy kolektivního investování

Dle provedeného průzkumu AKAT ČR bylo zjištěno, že v dnešní době je zajištění na stáří nejsilnějším motivátorem k investování. Lidé nevěří, že se v penzi o ně stát postará, a proto také využívají investiční platformy, konkrétně fondy kolektivního investování.

Tabulka č. 13 znázorňuje do jakých aktiv bylo v České republice ke koci roku 2022 celkem investováno.

Tab. 13: Rozdělení investic v ČR dle typu fondů k 31. 12. 2022

Typ fondu	Celkem (v Kč)	Podíl na celkovém objemu (v %)
Fondy smíšené	243 916 211 112	33,15
Fondy dluhopisové	234 667 147 635	31,90
Fondy akciové	186 439 138 986	25,34
Fondy peněžního trhu	8 433 650 066	1,15
Fondy nemovitostní	62 247 245 753	8,46
Celkem	735 703 393 553 ⁶	100,00

Zdroj: vlastní zpracování dle AKAT ČR (2023), 2023

Celkový majetek ve fondech kolektivního investování činil ke konci roku 735, 70 mld. Kč. Největší podíl investovaných peněz byl zaznamenán ve smíšených fondech, kde jejich podíl na celkovém objemu investic činil 33,15 %. Následně bylo nejvíce investováno v dluhopisových fondech, kde suma prostředků činila o necelých 10 mld. Kč méně.

Pětice největších zprostředkovatelů fondů kolektivního investování v České republice je zřehledněna v tab. č. 14. V tomto případě je opět lídrem finanční instituce Česká spořitelna.

⁶ Abstrahováno od strukturovaných fondů

Tab. 14: Zprostředkovatelé fondů kolektivního investování v ČR k 31. 12. 2022

Zprostředkovatel	Fondové mandáty (v Kč)
Česká spořitelna, a.s.	187 506 784 062
ČSOB, a.s.	184 990 143 030
Komerční banka, a.s.	87 136 185 759
Conseq Investment Management, a.s.	65 989 588 940
Raiffeisenbank a.s.	43 256 188 537

Zdroj: vlastní zpracování dle AKAT ČR (2023), 2023

AKAT se vzhledem ke svým dlouhodobým aktivitám v oblasti produktů sloužících k zajištění na stáří významně angažuje v zavedení nového investičního produktu – Účtu dlouhodobých investic, který by měl charakter kolektivního investování. Tento produkt by představoval investiční prvek doplňující třetí penzijní pilíř vedle penzijního fondu a pojišťovacích produktů. V tomto produktu by si investor sám vybral, do jakých investic by investoval své prostředky na stáří. Oproti současným dvěma produktům ve třetím pilíři by nebyla předdefinovaná strategie ani legislativně omezené portfolio.

Hlavním přínosem je poskytnutí dalšího řešení zajištění na stáří pro širokou veřejnost a zvýšení konkurence mezi poskytovateli různých produktů. Vytvořené rezervy by navíc mohly být využity v české ekonomice. Zavedení Účtu dlouhodobých investic je součástí Programového prohlášení Vlády. Jeho přijetí a účinnost se očekává v roce 2024.

(AKAT ČR, 2023)

Investiční životní pojištění

Dle České asociace pojištěn (dále ČAP) bylo zjištěno, že v rámci životního pojištění se k 31. 12. 2022 uzavřelo 4 865 319 smluv. V 15 institucích poskytujících životní pojištění spolu s investičním životním pojištěním, investovali klienti své peněžní prostředky v částce 49,76 mld. Kč.

Na českém trhu se vyskytuje mnoho pojišťoven, a proto bude opět uveden výčet pouze těch nejvýznamnějších (lze vidět v tab.15.). S největším objemem investovaných peněžních prostředků se na prvním místě umístila pojišťovna Kooperativa, jejíž podíl na trhu činí 39,98 %.

Tab. 15: Nejvýznamnějších 5 pojišťoven v ČR dle objemu předepsaného pojistného

Pojišťovna	Životní pojištění (v tis. Kč)	Podíl (v %)
Kooperativa	14 961 957	39,98
Generali Česká pojišťovna	10 309 484	27,55
NN	4 679 197	12,50
Allianz	3 783 925	10,11
UNIQUA	3 688 409	9,86
Celkem	37 422 972	100,00

Zdroj: vlastní zpracování dle ČAP (2023), 2023

6 Modelové situace pro různé věkové kategorie

Před výběrem finančního produktu je potřebné, aby se občan zamyslel, kolik bude chtít pravidelně měsíčně investovat na své budoucí zabezpečení ve stáří.

6.1 Stanovení měsíční úložky a její aspekty

Měsíční investovaná částka se bude odvíjet od toho, kolik finančních prostředků na zajištění v penzi bude potřeba naspořit. Tedy jak vysoký životní standard si bude chtít v penzijním věku jedinec zachovat. Pokud mu budou stačit peněžní prostředky na pokrytí nezbytných výdajů či bude chtít mít k dispozici větší finanční obnos, který mu dovolí např. na cestování, návštěvu společenských událostí, nákup luxusních statků apod. Zároveň si každý jednotlivec musí předem ujasnit, zda v důchodu bude bydlet ve své vlastní nemovitosti či bude platit nájem. V případě využívání nájemního bytu by byl na důchod potřebný větší finanční obnos, který by tento typ výdajů dokázal pokrýt spolu s dalšími běžnými výdaji (např. výdaje na stravování, energie, ošacení apod.) penzisty.

Dle obecného doporučení vydaného Českou spořitelnou v roce 2023, by měl občan mít v důchodovém věku našetřené alespoň 2 mil. Kč⁷, aby si zajistil dostatečnou životní úroveň a nemusel se ve svých výdajích omezovat. Aby si mohl ke své penzi měsíčně přilepšit musí si zjistit, jak velkou finanční částku bude muset každý měsíc investovat, aby dokázal během aktivních let naspořit 2 mil. Kč.

To lze zjistit pomocí příslušného vzorce – fondovatele (1). Po vynásobení konečné požadované hodnoty fondovatelem, se zjistí částka k ukládání peněz pro konkrétní období.

$$A = BHA * \frac{i}{(1+i)^n - 1} \quad (1)$$

kde: A ... anuita, částka nutná k pravidelnému ukládání peněz,

BHA ... budoucí hodnota anuity (požadovaná částka),

i ... roční úroková sazba,

n ... počet období.

(Zedníček, 2019a)

⁷ Česká spořitelna, 2023a

Graf 3: Měsíční výše příspěvků pro naspoření 2 mil. Kč do věku 65 let

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

V grafu č. 3 lze vidět, jak se budou peněžní prostředky zhodnocovat nominální úrokovou sazbou 4,0 % p. a. ⁸, po různou dobu spoření. Čím dříve si bude každý jedinec spořit, tím nižší investovaná částka na stáří bude potřeba. To lze vyčíst z grafu, kdy osobě ve věku 20 let budou stačit měsíční příspěvky ve výši 1 325 Kč, kdežto osoba ve věku 50 let musí odkládat 8 127 Kč. S přibývajícím věkem (50 let a výše) už může být pro některé osoby problém si spořit v tisícových částkách, a proto by se spořením neměly otálet.

Na tyto výsledky se však nelze po celou dobu spoření spoléhat, jelikož se výše úrokové míry stále vyvíjí jiným směrem. Záleží tedy na platné úrokové sazbě.

Jiná forma výpočtu by nastala v případě, pokud by si osoba každý měsíc ze svých příjmů chtěla odkládat konkrétní částku (v tomto případě půjde o 1 500 Kč) a následně si chtěla zjistit, kolik si díky těmto úločkám může naspořit. Pro výpočet by využila složené úročení při dlouhodobém spoření.

⁸ Úroková míra vybrána na základě dlouhodobých průměrných dat, které vyplývají z tab. č. 11.

Aby se zjistila celková hodnota naspořených investic při pravidelných měsíčních vkladech (anuity), musí být použit vzorec střadatel, kdy se měsíční investovaná částka vynásobí střadatelem.

$$BHA = A * \frac{(1+i)^n - 1}{i} \quad (2)$$

kde: *BHA* ... budoucí hodnota anuity,

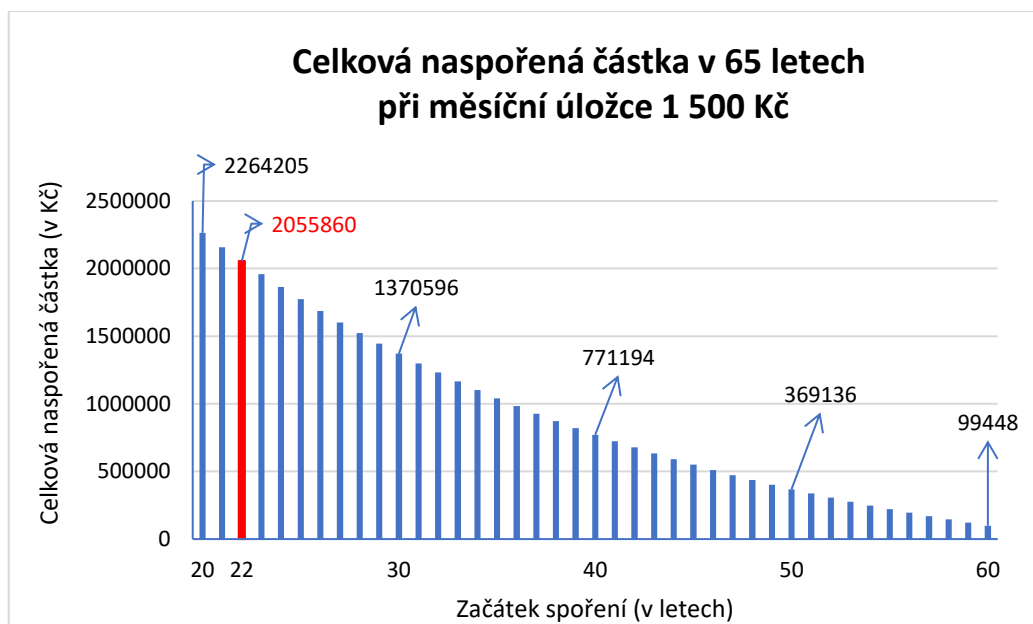
A ... pravidelná měsíční investovaná částka (anuita),

i ... roční úroková sazba,

n ... počet období.

(Zedníček, 2019b)

Graf 4: Celková naspořená částka v 65 letech při měsíční úložce 1 500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

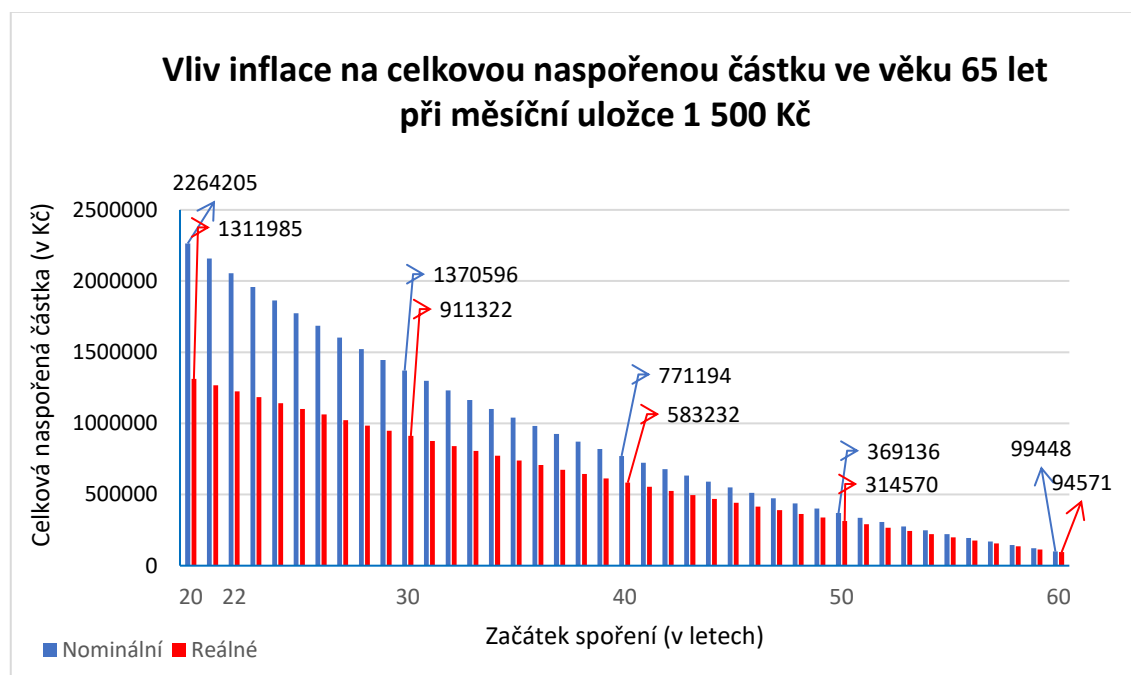
V grafu č. 4 je opět počítáno se 4,0 % p. a. Pokud se osoba bude sama finančně zajišťovat na stáří už od svých 20 let, zhodnotila by za těchto stanovených podmínek své pravidelně investované finanční prostředky na částku 2 264 205 Kč. Naopak osoba ve 30 letech by si na své stáří přilepšila s částkou 1 370 596 Kč. Minimální zhodnocení by pak nastalo v tom případě, že by klient začal spořit až v 60 letech. Jeho investované prostředky by dosáhly zhodnocení 99 448 Kč. Pokud by byla brána v potaz průměrná doba strávena v důchodu let, tato částka rozložená po celou dobu penze by byla opravdu zanedbatelná. Pokud by se osoba měla držet doporučeného odhadu a chtěla by mít v penzi naspořené alespoň 2 mil. Kč při měsíčních úložkách 1500, musela by začít spořit už ve 22 letech.

Při dlouhodobém investování nesmí být opomíjen **vliv inflace**, který snižuje kupní sílu peněz, jak bylo vysvětleno v grafu 2 na str. 40. Reálná výše naspořených prostředků se tedy bude od nominálních lišit, a to právě díky působení vlivu inflace. Dle České národní banky je inflační cíl v České republice nastaven na úrovni 2 %. Proto bude tato výše zohledněna při dalším výpočtu.

V grafu 5 lze vidět porovnání celkových naspořených prostředků v nominální výši, které byly úročeny 4,0 % p. a. a reálných prostředků, které jsou očištěny o inflaci ve výši 2 % p. a.

Opět platí, že tyto výpočty jsou pouze orientační a skutečná výše zhodnocení bude vždy vycházet z platných podmínek pro dané období.

Graf 5: Vliv inflace na naspořenou částku ve věku 65 let při měsíční úložce 1 500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Z grafu 5 lze vidět, že poměr mezi reálnými a nominálními naspořenými prostředky se v jednotlivých rocích, kdy jedinec začal spořit, značně liší. Ve věku 20 let činí nominální peněžní prostředky 2 264 205 Kč, kdežto po vlivu inflace jsou ve výši 1 311 985 Kč. Inflace tedy připravila investora o 952 220 Kč, což činí 42,06 % úspor. Výše reálných prostředků u osoby ve věku 30 let činí 911 322, tedy přišla o 459 274 Kč (33,51 % úspor). Naopak u osoby ve věku 50 let nebyla procentuální ztráta způsobená inflací tak markantní. Rozdíl mezi nominální a reálnou naspořenou částkou činil

54 566 Kč a tento poměr činí 14,78 %, stejně tak u osoby se začátkem spoření v 60 letech. Procentuální poměr je nižší, ale výše investic je opravdu minimální.

6.2 Stanovení základních parametrů

Z výše uvedených výsledků je patrné, že je důležité si zvolit u vybraného produktu co nejvyšší úrokovou míru, která i přes působení inflace, bude dostatečně zhodnocovat investorovy peníze. Zároveň platí, že čím vyšší úrokovou míru finanční produkt bude mít, tím větší investiční riziko investor bude podstupovat.

V dnešní době existuje na trhu mnoho institucí poskytující produkty s různými investičními strategiemi. Aby bylo dosaženo co nejvyššího možného zhodnocení, budou pro rozšiřující problematiku spoření na stáří vybrány produkty s dynamickou investiční strategií. Osoba si bude vědoma velkého rizika, které bude v tomto ohledu podstupovat. Z finančních institucí poskytujících další alternativy zabezpečení na stáří, u kterých nehraje velkou roli úroková sazba, ale i další aspekty (např. poplatky či zdanění), bude vybrána právě ta instituce, jež zaujímá vedoucí pozici na trhu v oblasti jejího podnikání.

Pro porovnání bude zvolena osoba, která začne investovat v různých letech svého života. Od toho se tedy bude odvíjet odlišná délka investování peněžních prostředků do finančních nástrojů. Pro tuto problematiku budou zvoleny následující věkové kategorie:

- 20 let – osoba, která ukončila středoškolské vzdělání, stala se ekonomicky aktivním občanem a začala si spořit na stáří,
- 30 let – osoba po absolvování vysokoškolského studia, našla adekvátní zaměstnání a začíná řešit problematiku důchodového zabezpečení,
- 50 let – osoba ekonomicky aktivní, který si až v tomto věku uvědomila problematiku finančního zabezpečení na stáří a začala investovat své peněžní prostředky.

Dle ministerstva financí bylo zjištěno, že průměrná investovaná částka v doplňkovém penzijním spoření ke konci roku 2022 činila 853 Kč. Pro výpočty bude stanovena částka na 1 000 Kč.

Ke stanovení výpočtu bude nutné znát průměrnou dobu strávenou důchodu. Průměrná doba strávena v důchodu je stanovena na 23,9 let (u mužů na 18,9 let a u žen na 28,1 let).

K výpočtu dále bude potřeba znát průměrnou výši starobního důchodu. Ta se rovněž bude odvíjet od toho, zda se bude jednat o muže či ženu. Přesnou výši bohužel nelze stanovit, jelikož ve skutečnosti na výši důchodu závisí spousta faktorů, která již byla v práci dříve zmíněna. A proto bude počítáno pouze s orientačními hodnotami, které však dokáží odpovědět na řešenou problematiku. Průměrná výše důchodů po lednové valorizaci v roce 2023, činí u muže 20 710 Kč a průměrný ženský starobní důchod s připočtením výchovného je ve výši 18 255 Kč. (Eurozprávy, 2023)

Výpočty budou provedeny pomocí příslušného software či on-line kalkulačky, které jsou v kompetencích příslušných finančních institucí zveřejněné na jejich oficiálních webových stránkách a jsou jimi využívány při jednání s klienty. Tento nástroj vypočítá přesnější míru zhodnocení, jelikož jsou v některých případech zahrnuty i správní poplatky, oproti pouhému použití vzorce č. 2 - střadatele. Nadále budou využity i poskytnuté materiály vybraných finančních institucí. Ve všech případech bude uvažován příznivý scénář, tedy že hodnota investic bude dosahovat předpokládaného zhodnocení. Ve výpočtech bude abstrahováno od inflace, tudíž výsledky budou vycházet v nominální výši.

6.3 Doplnkové penzijní spoření

Nejprve bude počítáno s doplňkovým penzijním spořením v jednotlivých věkových kategoriích. Osoba si bude ukládat své peněžní prostředky v rámci III. pilíře důchodového systému v České spořitelně – penzijní spořitelně (ČP – PS). Muž nepředpokládá výběr zhodnocených finančních prostředků dříve než po dosažení důchodového věku. Příspěvky zaměstnavatele budou abstrahovány.

Věková kategorie 20 let

Pro tuto věkovou kategorii budou stanoveny následující parametry:

- muž ve věku 20 let,
- měsíční úložka účastníka 1 000 Kč,
- důchodový věk 65 let,
- celková doba spoření 45 let.

Tab. 16: Investované prostředky v doplňkovém penzijním spoření 20leté osoby

Předpokládané zhodnocení	5,44 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka	1 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech	2 744 079 Kč
- z toho příspěvky účastníka	540 000 Kč
- z toho státní příspěvky	124 200 Kč (230Kč/měsíc)
- z toho zhodnocení	2 079 879 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle ČS – PS (n.d.a), 2023

Pokud si muž bude spořit každý měsíc 1 000 Kč, bude mu náležet měsíční státní podpora ve výši 230 Kč. Po dobu 45 let spoření se všechny jeho peněžní prostředky zhodnotí na částku 2 744 079 Kč.

Věková kategorie 30 let

Zadané parametry stejné jako u věkové kategorie 20 let, s jinou délkou spoření. Doba investování peněžních prostředků bude činit oproti 45 rokům 35 let.

Tab. 17: Investované prostředky v doplňkovém penzijním spoření 30leté osoby

Předpokládané zhodnocení	5,29 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka	1 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech	1 450 399 Kč
- z toho příspěvky účastníka	420 000 Kč
- z toho státní příspěvky	96 600 Kč (230Kč/měsíc)
- z toho zhodnocení	933 799 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle ČS – PS (n.d.a), 2023

S jinou délkou spoření, které v tomto případě činí 35 let, se změnila i předpokládaná výše zhodnocení finančních prostředků. Dle výsledků bylo zjištěno, že po dobu spoření bude mít muž v penzi k dispozici 1 450 399 Kč. Z čehož celkové příspěvky účastníka činí 420 000 Kč a státní příspěvky 96 600 Kč. Pokud se muž rozhodne začít spořit o 10 let déle, přijde celkem o 1 293 680 Kč.

Věková kategorie 50 let

Zadání i pro osobu ve věku 50 let je stejné. Pouze doba investování peněžních prostředků na stáří bude činit 15 let.

Tab. 18: Investované prostředky v doplňkovém penzijním spoření 50leté osoby

Předpokládané zhodnocení	4,33 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka	1 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech	309 234 Kč
- z toho příspěvky účastníka	180 000 Kč
- z toho státní příspěvky	41 400 Kč (230Kč/měsíc)
- z toho zhodnocení	87 834 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle ČS – PS (n.d.a), 2023

V tomto případě bylo zjištěno, že celková výše peněžních prostředků po dobu spoření 15 let a úrokové míry 4,33 % p. a. činí 309 234 Kč. V porovnání s dobou investování, která u 20leté osoby činila 45 let, ztratil muž na investicích celkem 2 434 845 Kč, a oproti 30leté osobě ztratil 1 141 165 Kč.

Na uplatnění daňového odpočtu nemá muž ani v jedné věkové kategorii nárok. Jeho příspěvky nepřevýšily za rok 12 000 Kč, a tudíž si nemůže o zaplacené příspěvky snížit základ daně z příjmů z fyzických osob. Dále nesmí být opomenuty poplatky, které jsou hrazeny finanční instituci za obhospodařování majetku a za zhodnocení majetku. Úplata za obhospodařování doplňkového penzijního spoření je vyjádřena % z průměrné roční hodnoty fondového vlastního kapitálu, konkrétně pro dynamický účastnický fond činí dle sazebníku ČP – PS (viz příloha C) 1,0 %. Dále úplata za zhodnocení majetku činí 15 % z rozdílu průměrné roční hodnoty penzijní jednotky v příslušném období a nejvyšší průměrné roční hodnoty penzijní jednotky v letech předcházejících příslušnému období od vzniku účastnického fondu vynásobené průměrným ročním počtem penzijních jednotek. Naopak při sjednání a uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření nepožaduje pojišťovna po klientovi žádné poplatky.

Důležité je také určit, jakým způsobem bude klient peníze čerpat. Jelikož muž bude peníze čerpat při dosažení důchodového věku, naskytují se dvě varianty výplaty – jednorázové vyrovnání a starobní penze. Pokud by chtěl peníze vybrat jednorázově, podléhaly by jeho výnosy 15% srážkové dani. Naopak pokud by měl vymezenou dobu pro pobírání renty (min. 10 let), jeho výnosy by 15% srážkovou daní nebyly zatíženy (znázorněno v tab. 19).

Tab. 19: Celková výše důchodu při spoření v DPS v různých letech

Délka spoření	Zvolená dávka	Daň (v %)	Výnosy (v Kč)	Výše odvodu daně (v Kč)	Celková suma naspořených prostředků po odečtení daně (v Kč)	Měsíční renta na 19 let (v Kč)	Celková výše důchodu (v Kč)
45 let	Starobní penze na určenou dobu s min. dobou pobírání 10 let	0	2 079 879	0	2 744 079	12 035	32 745
	Jednorázové vyrovnání	15	2 079 879	311 982	2 432 097	10 667	31 377
35 let	Starobní penze na určenou dobu s min. dobou pobírání 10 let	0	933 799	0	1 450 399	6 361	27 071
	Jednorázové vyrovnání	15	933 799	140 070	1 310 329	5 747	26 457
15 let	Starobní penze na určenou dobu s min. dobou pobírání 10 let	0	87 834	0	309 234	1 356	22 066
	Jednorázové vyrovnání	15	87 834	13 175	296 059	1 298	22 008

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Pokud by chtěl investor maximalizovat zhodnocení svých investovaných prostředků, zvolil by variantu, kde by si stanovil starobní penzi na určenou dobu s minimální dobou pobírání 10 let. Z jeho výnosů by tak nebyla odvedena srážková daň ve výši 15 %. V tomto případě by však musel počítat s tím, že po dobu 10 let by měl omezenou likviditu naspořených prostředků, tudíž by s penězi nemohl nijak disponovat. Naopak pokud

by rozhodl pro jednorázové vyrovnání, peníze by měl hned k dispozici, ale jejich výše by byla snížena o srážkovou daň.

Nevýhodou penzijního spoření je, že pro nárok na výplatu starobní penze, musí minimální doba spoření trvat 5 let a klient musí dovršit 60 let (pro zachování všech výhod). To značí nízkou likviditu peněžních prostředků.

Pokud by se muž držel doporučení České spořitelny a chtěl mít naspořeno v důchodu alespoň 2 mil. Kč, musela by délka jeho spoření činit 45 let, kdy celková suma přesahuje 2milionovou hranici. Naopak pokud by muž začal spořit ve 30 nebo v 50 letech, do svého důchodového věku by na tuto částku nedokázal své úspory zhodnotit. Měsíční úložky by při stejné úrokové míře musely být v mnohem větší výši, a to konkrétně lze vidět v tab. 20. V 50 letech se měsíční úložka pro naspoření 2 mil. Kč během 15 let vyšplhala až na 7 719 Kč.

Tab. 20: Měsíční úložky pro naspoření alespoň 2 mil. Kč v různých letech spoření v doplňkovém penzijním spoření

Cílová částka (min., v Kč)	Doba investování	Předpokládané zhodnocení	Minimální měsíční úložka	Celková suma naspořených prostředků (v Kč)		
2 000 000	35 let	5,29 %	1 466	2 000 561		
				příspěvky účastníka 615 720	státní příspěvky 96 600	zhodnocení 1 288 241
	15 let	4,33 %	7 719	2 000 133		
				příspěvky účastníka 1 389 420	státní příspěvky 41 400	zhodnocení 569 313

Zdroj: vlastní zpracování dle ČS – PS (n.d.a), 2023

I tak je zapotřebí brát v potaz poplatky, které by muž musel hradit penzijní společnosti za zprostředkování doplňkového penzijní spoření. Konečná výše naspořených prostředků očištěná o poplatky by tak mohla být i nižší.

6.4 Podílové fondy

Další alternativou spoření na stáří mohou být fondy kolektivního investování. Obdobně jako doplňkové penzijní spoření nabízí možnost pravidelné investice. U fondů kolektivního investování však chybí daňové úlevy a státní příspěvky.

Muž bude investovat své peněžní prostředky v České spořitelně, a. s. působící jakožto největší zprostředkovatel fondů v oblasti kolektivního investování. Jelikož se jedná o dlouhý investiční horizont, investor bude ukládat prostředky do akciových fondů, které jsou zařazeny Českou spořitelnou do odvážné investiční strategie. Očekávaná výkonnost fondů ale nebude zaručeným ukazatelem budoucí výkonnosti. Skutečný výnos investice vždy bude závislý na reálném vývoji kapitálových trhů, a proto půjde pouze o orientační výsledky. Výpočty budou očištěné o běžnou poplatkovou strukturu (vstupní poplatky a obhospodařovatelské poplatky).

Parametry pro další modelovou situaci budou zadané stejně jako v předchozích příkladech.

Věková kategorie 20 let

- muž ve věku 20 let,
- měsíční úložka účastníka 1 000 Kč,
- důchodový věk 65 let,
- celková doba spoření 45 let.

Tab. 21: Investované prostředky v podílových fondech 20leté osoby

Předpokládané zhodnocení	4,52 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka	1 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech	1 756 314 Kč
- z toho příspěvky účastníka	540 000 Kč
- z toho zhodnocení	1 216 314 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle České spořitelny (n.d.b), 2023

Během 45letého investování v akciových fondech, které předpokládají roční zhodnocení 4,52 %, by investor mohl zhodnotit své peněžní prostředky až na částku 1 756 314 Kč.

Věková kategorie 30 let

Zadané parametry jsou stejné, ale doba investovaných prostředků činí 35 let.

Tab. 22: Investované prostředky v podílových fondech 30leté osoby

Předpokládané zhodnocení	4,52 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka	1 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech	1 027 492 Kč
- z toho příspěvky účastníka	420 300 Kč
- z toho zhodnocení	607 192 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle České spořitelny (n.d.b), 2023

V tab. 22 lze vidět, že po dobu 35letého ukládání peněžních prostředků, s roční úrokovou mírou 4,52 % a měsíční úložce 1 000 Kč, by si muž mohl zhodnotit své finance o 607 192 Kč, tudíž by jeho celková suma prostředků činila 1 027 492 Kč. Oproti první variantě to činí rozdíl 728 822 Kč.

Věková kategorie 50 let

Do důchodového věku bude muži zbývat 15 let. Tato doba se rovná době, po kterou bude investovat své finance.

Tab. 23: Investované prostředky v podílových fondech 50leté osoby

Předpokládané zhodnocení	4,52 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka	1 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech	258 396 Kč
- z toho příspěvky účastníka	180 300 Kč
- z toho zhodnocení	78 096 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle České spořitelny (n.d.b), 2023

Doba, po kterou bude muž investovat, má značný vliv na hodnotu naspořených prostředků. Z tab. 23 lze vidět, že za 15 let spoření, během kterých investoval 180 300 Kč, získal výnos v podobě 78 096 Kč. Jeho celková suma prostředků se dostala na výši 258 396 Kč, tj. o 1 497 918 Kč méně než po dobu 45letého investování. Rovněž oproti 35letému investování ztratil na výnosech celkem 769 096 Kč.

Jedna z hlavních výhod výplaty peněz z podílových fondů je ta, že investor nemá své peněžní prostředky vázané na předem danou dobu, jako u doplňkového penzijního spoření. Tudíž si může vybrat peníze kdykoliv (prostřednictvím prodeje podílového listu) a nemusí čekat až dosáhne 60 let. Další výhodou oproti doplňkovému penzijnímu spoření je ta, že pokud se muž rozhodne pro jednorázový výběr peněz, tak za splnění podmínek daných zákonem 586/1992 Sb., nebudou jeho výnosy podléhat srážkové dani 15 %. Jedna z možných variant, kdy se lze daním vyhnout je, pokud bude splněný časový test. Podle § 4 odst. 1 písm. x) musí uplynout od nákupu do prodeje podílových listů alespoň 3 roky nebo dle § 4 odst. 1 písm. w) stačí pokud úhrn z příjmů z prodeje podílových listů u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období částku 100 000 Kč. V modelové situaci bude využit časový test. Plánovaný prodej podílových listů bude na konci doby investování, a tudíž příjem nebude podléhat srážkové dani, ale bude v čisté výši (lze vidět v tab. 24).

Tab. 24: Celková výše důchodu při investování v podílových fondech v různých letech

Délka investování	Celková suma naspořených prostředků (v Kč)	Měsíční renta na 19 let (v Kč)	Celková výše důchodu (v Kč)
45 let	1 756 314	7703	28 413
35 let	1 027 492	4507	25 217
15 let	258 396	1133	21 843

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Z tabulky 24 je patrné, že oproti doplňkovému penzijnímu spoření se celkové naspořené částky během jednotlivých let snížily, díky nižší úrokové míře, která je očištěna o poplatky. V důsledku toho se snížila měsíční renta vyplácená po dobu penze a celková výše důchodu. Pokud by si muž ukládal měsíčně pouze 1 000 Kč, nedokázal by si ani během 45 let naspořit doporučenou částku Českou spořitelnou, a to 2 mil. Kč.

Pro naspoření alespoň 2 mil. Kč pro jednotlivé roky spoření, by bylo nutné odkládat alespoň každý měsíc částky uvedené v tab. 25.

Tab. 25: Měsíční úložky pro naspoření alespoň 2 mil. Kč v různých letech spoření PF⁹

Cílová částka (min., v Kč)	Doba investování	Předpokládané zhodnocení	Minimální měsíční úložka	Celková suma naspořených prostředků (v Kč)
2 000 000	45 let	4,52 % p. a.	1 135 Kč	2 000 924
	35 let		1 950 Kč	2 000 773
	15 let		7 758 Kč	2 000 061

Zdroj: vlastní zpracování dle České spořitelny (n.d.b), 2023

6.5 Investiční životní pojištění

Poslední vybraná varianta použita pro zabezpečení na stáří bude aplikována na investiční životní pojištění. Investiční životní pojištění funguje na podobném principu jako investování prostřednictvím podílových fondů, s tím rozdílem že klient odvádí své finance pojišťovně, která je zhodnocuje prostřednictvím nabízených podílových fondů. Konkrétně bude muž bude měsíčně ukládat své finance v Kooperativě do produktu Životního pojištění FLEXI s investiční složkou. Ke smlouvě je vázána podmínka pojištění smrti na minimální částku 10 000, aby byla smlouva klasifikována jako životní pojištění. Pro maximální výnosnost bude opět vybrána dynamická strategie, tedy investice budou ukládány v akciových fondech (10 % investic v Garantovaném fondu, 90 % investic ve fondu TOP STOCKS).

⁹ Podílové fondy (PF)

Věková kategorie 20 let

- muž ve věku 20 let,
- důchodový věk 65 let,
- měsíční úložka účastníka 1 000 Kč,
- pojištění pro případ smrti 10 000 Kč, 10 Kč/měsíčně,
- celková doba spoření 45 let.

Tab. 26: Investované prostředky v investičním životním pojištění 20leté osoby

Předpokládané zhodnocení	Garantovaný fond	3,09 % (p. a.)
	TOP STOCKS	8,61 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka (včetně pojištění)		1 010 Kč
Naspořená částka v 65 letech		5 481 242 Kč
- z toho příspěvky účastníka		545 400 Kč
- z toho zhodnocení		4 935 842 Kč
Poplatky celkem		19 800 Kč
- z toho rizikové pojištění		5 400 Kč
- z toho na úhradu nákladů na sjednání pojištění		14 400 Kč
Naspořená částka v 65 letech po odečtení poplatků		5 461 442 Kč
- z toho příspěvky účastníka po odečtení poplatků		525 600 Kč
Daňový odpočet za 45 let		543 380 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů Kooperativy, 2023

Z tab. 26 lze vidět, že výnosnost fondů TOP STOCKS se zde dostala na hodnotu 8,61 %. V těchto fondech bylo investováno 90 % investic z celkových financí účastníka, a proto se jeho peněžní prostředky zhodnotily až na částku 5 481 242, spolu s 10 % investovanými financemi do Garantovaného fondu. Za dobu 45 let musí muž uhradit poplatky pojišťovně v celkové výši 19 800 Kč. Po odečtení poplatků by měl k dispozici peněžní prostředky ve výši 5 461 442 Kč. Zároveň během 45 let může využít daňový odpočet (odčitatelná položka od základu daně) ve výši 543 380 Kč, který mu vynese daňovou úsporu ve výši 81 507 Kč.

Věková kategorie 30 let

Zadané parametry jsou stejné, ale doba investovaných prostředků činí 35 let.

Tab. 27: Investované prostředky v investičním životním pojištění 30leté osoby

Předpokládané zhodnocení	Garantovaný fond	3,09 % (p. a.)
	TOP STOCKS	8,61 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka (včetně pojištění)		1 010 Kč
Naspořená částka v 65 letech		2 275 967 Kč
- z toho příspěvky účastníka		424 200 Kč
- z toho zhodnocení		1 851 767 Kč
Poplatky celkem		18 600 Kč
- z toho rizikové pojištění		4 200 Kč
- z toho na úhradu nákladů na sjednání pojištění		14 400 Kč
Naspořená částka v 65 letech po odečtení poplatků		2 257 367 Kč
- z toho příspěvky účastníka po odečtení poplatků		405 600 Kč
Daňový odpočet za 45 let		422 180 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů Kooperativy, 2023

V tab. 27 lze vidět, že celkové zhodnocení finančních prostředků po dobu 35 let činí 2 278 967 Kč. Po odečtení všech nezbytných poplatků ve výši 18 600 Kč budou investorovy finance k dispozici ve výši 2 257 367 Kč. Oproti první variantě, kdy muž začal spořit už ve 20 letech, se jeho finance dostupné ve věku 65 let snížily o 3 204 075 Kč, a to během pouhých 10 let. I v tomto případě si lze se zaplacených příspěvků na životní pojištění snížit základ daně z příjmů o 422 180 Kč a bude tak dosaženo daňové úspory ve výši 63 327 Kč.

Věková kategorie 50 let

Pro věkovou kategorii 50 let se bude vycházet ze stejných parametrů. Doba investování bude v délce 15 let.

Tab. 28: Investované prostředky v investičním životním pojištění 50leté osoby

Předpokládané zhodnocení	Garantovaný fond	3,09 % (p. a.)
	TOP STOCKS	8,61 % (p. a.)
Měsíční příspěvek účastníka (včetně pojištění)		1 010 Kč
Naspořená částka v 65 letech		328 778 Kč
- z toho příspěvky účastníka		181 800 Kč
- z toho zhodnocení		146 978 Kč
Poplatky celkem		10 800 Kč
- z toho rizikové pojištění		1 800 Kč
- z toho na úhradu nákladů na sjednání pojištění		9 000 Kč
Naspořená částka v 65 letech po odečtení poplatků		317 978 Kč
- z toho příspěvky účastníka po odečtení poplatků		405 600 Kč
Daňový odpočet za 45 let		191 900 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů Kooperativy, 2023

Celkové zhodnocení během 15 let vycházející z parametrů stanovené v tab. 28 činí 328 778 Kč. Po zaplacení nutných poplatků pojišťovně, budou zhodnocené peněžní prostředky klientovi k dispozici ve výši 317 978 Kč. Zároveň během 15 let může využít daňového odpočtu ve výši 191 900 Kč, který mu přinese daňovou úsporu ve výši 28 785 Kč.

Jednou z nevýhod investičního pojištění je ta, že aby mohl být uplatněn nárok na daňový odpočet, musí být smlouva mezi klientem a pojišťovnou uzavřena do minimálního věku 60 let a v délce trvání minimálně 5 let. Zároveň tato podmínka s sebou přináší nevýhodu na straně likvidity. Kdy klient má vázané peněžní prostředky na určitou dobu a nemůže s nimi okamžitě disponovat, jako v případě kolektivního investování. Další nevýhoda u životního pojištění se týká zdanění. Výnosy z investičního životního pojištění budou při

výplatě podléhat 15% srážkové dani. Dle § 8 zákona o daních z příjmů je základem daně pojistné plnění, tedy hodnota podílových jednotek na konci doby pojištění, snížené o zaplacené investované pojistné – příspěvky účastníka. Přehled důležitých částek, které se pojí k investičnímu životnímu pojištění pro vybranou délku investování jsou zobrazeny v následující tab. 29.

Tab. 29: Celková výše důchodu při investování v IŽP¹⁰ v různých letech v Kč

Délka investování	Výnosy po odečtení poplatků	Investované pojistné	Daň	Celková suma naspořených prostředků po odečtení daně	Měsíční renta na 19 let	Celková výše důchodu
45 let	5 461 442	545 400	737 406	4 724 038	20 720	41 430
35 let	2 257 367	424 200	274 975	1 982 392	8 695	29 405
15 let	317 978	181 800	20 428	297 550	1 305	22 015

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Osoby ve věku 20 a 30 let si dokázaly během svého aktivního života zhodnotit své peněžní prostředky, které převýšily 2 000 000 Kč, doporučené Českou spořitelnou občanům v České republice jako rezervu v penzi. Ale po odečtení daně se už i osoba ve věku 30 let, která spoří 35 let, na tuto hranici nedostala. I přesto že finanční prostředky dosáhly 2 257 367 Kč, konečné naspořené prostředky činily téměř o 300 tisíc méně, tedy 1 982 392 Kč. Je zde velké daňové vytížení. Což podporuje i výsledná daň u 20letého muže, která činí 737 406 Kč. Co se týče daňového hlediska, vychází jako nejlepší možnost investování v rámci podílových fondů, které jsou od daně osvobozeny a zaručují i okamžitou likviditu. Doplnkové penzijní spoření je od daně osvobozeno v případě, že by zhodnocené prostředky byly vypláceny po minimální dobu 10 let, tudíž zde je nevýhoda již právě zmíněné likvidity peněžních prostředků.

Pokud by se muž snažil během 15 let dostat na 2milionové zhodnocení peněz, musel by měsíčně odkládat alespoň částku ve výši 6 100 Kč, která je potřebná pro její překročení (lze vidět v tab. 30).

¹⁰ Investiční životní pojištění (IŽP)

Tab. 30: Měsíční úložky pro naspoření alespoň 2 mil. Kč při 15 letech spoření IŽP

Cílová částka (min., v Kč)	Doba investování	Předpokládané zhodnocení	Minimální měsíční úložka	Celková suma naspořených prostředků (v Kč)
2 000 000	15 let	Garantovaný fond 3,09 % TOP STOCKS 8,61 %	6 100 Kč	2 005 545 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle interních materiálů Kooperativy, 2023

Celková suma naspořených prostředků však není očištěna o hrazené poplatky. Poplatky hrazené za sjednání nákladů pojištění a poplatky hrazené za rizikové pojištění po dobu 15 let by činily 56 700 Kč. Tudíž by se finance opět dostaly pod 2 milionovou hranici. Tato částka by byla dále snížena o srážkovou daň ve výši 15 %. Z toho lze usoudit, že investiční životní pojištění je oproti doplňkovému penzijnímu spoření a kolektivnímu investování z hlediska daní a poplatků ekonomicky neperspektivní.

Dodatek k modelovým situacím

V modelových situacích byla ke spoření použita měsíční částka ve výši 1 000 Kč. Tato částka je dokonce vyšší, než činí průměrná měsíční investice v rámci doplňkového penzijního spoření. Pokud si investor začne odkládat peníze na stáří již v brzkém věku, může prostřednictvím vybraných produktů dosáhnout i doporučené výše, která by měla být v penzi našetřena. Ovšem i částka 2 mil. Kč, je pouze orientační. Některým jedincům by tato výše nezajistila takový životní standard, jaký by si přály. Proto ani měsíční 1000 Kč úložka v brzkém věku by nemusela být dostatečná. U osob začínajících se spořením na stáří ve vyšším věku s takto nastavenou částku, už může být problematika týkající se zabezpečení akutní. Budou-li k tomu všemu ještě brány v potaz veškeré okolní náležitosti spjaté se spořením, tedy placené poplatky, daňové odvody a vliv inflace.

Vše se ale bude odvíjet z individuálních preferencí, a proto bude tato problematika u každého jedince zcela odlišná.

6.6 Porovnání vybraných finančních produktů

Na finančním trhu si osoba může vybrat z různých nástrojů, do kterých může odkládat své volné peněžní prostředky a následně je zhodnocovat. Vybrané produkty sloužící

k zajištění na stáří fungují na podobném principu. Klient si nejprve vybere instituci, ve které bude spořit/investovat své peněžní prostředky, zvolí si požadovanou investiční strategii a následně bude docházet k pravidelnému zhodnocování peněz (v důsledku zvolené strategie). Během jednotlivých let musí klient počítat s tím, že za správu a obhospodařování jeho financí, bude zprostředkovateli platit určitý obnos – poplatky.

Následující tab. 31 zobrazuje porovnání těchto finančních produktů, které byly použity v případových situacích. Prostřednictvím těchto parametrů může být investor ovlivněn v rámci výběru produktu sloužícího k zajištění na stáří.

Tab. 31: Porovnání parametrů u vybraných finančních produktů

Parametr	Finanční produkt		
	Doplňkové penzijní spoření	Podílové fondy (kolektivní investování)	Investiční životní pojištění
Investiční strategie	- konzervativní - vyvážená - dynamická	- konzervativní - vyvážená - dynamická	- konzervativní - vyvážená - dynamická
Státní příspěvky	ANO (90–230 Kč/měsíčně)	NE	NE
Daňová uznatelnost příspěvků	ANO (nad 12 000 Kč/rok, max 24 000 Kč/rok)	NE	ANO (max 24 000 Kč/rok)
Zvýhodněné příspěvky zaměstnavatele	Ano (max. 50 000 Kč/rok)	NE	Ano (max. 50 000 Kč/rok)
Poplatky	Shora omezené zákonem	Tržní	Tržní
Likvidita peněžních prostředků	vázaná doba do min. věku 60 let,	okamžitá	vázaná doba do min. věku 60 let, délka trvání min. 5 let
Zdaňování výnosů	Jednorázový výběr, renta do 10 let – ANO renta nad 10 let – NE	Ne (po splnění podmínek)	ANO
Možnost pojištění rizik (smrt, úraz, nemoc)	NE	NE	ANO

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

- **investiční strategie** – všechny vybrané produkty umožňují na výběr ze 3 strategií, které mohou investorovy přinést různou míru zhodnocení jeho výnosů, tzn. že si může zvolit produkt méně rizikový s nižším zhodnocením až po produkt s vysokou úrokovou mírou, kde by podstupoval vyšší investiční riziko,
- **státní příspěvky** – jsou poskytovány v rámci doplňkového penzijního spoření, kde může měsíční příspěvek činit až 230 Kč,
- **daňová uznatelnost příspěvků** – příspěvky ve třetím pilíři důchodového pojištění a příspěvky na investiční životní pojištění mohou být daňovým odpočtem u daně z příjmů fyzických osob (čili půjde o snížení daňového základu pro výpočet daně z příjmů), kde v obou případech může činit maximální roční úspora ve výši 3 600 Kč (24 000 Kč x sazba daně 15 %),
- **zvýhodněné příspěvky zaměstnavatele** – do 50 000 Kč ročně jsou příspěvky placené zaměstnavatelem osvobozené od daně z příjmů a od sociálního a zdravotního pojištění u doplňkového penzijního spoření a investičního životního pojištění,
- **poplatky** – poplatky placené ve třetím pilíři jsou zákonem držené na nízké úrovni, kdežto u podílových fondů a investičního životního pojištění je jejich výše stanovena na základě tržní konkurence,
- **likvidita peněžních prostředků** – v rámci kolektivního investování může investor své peněžní prostředky kdykoliv vybrat, naopak ve třetím pilíři a u investičního životního pojištění musí být prostředky zhodnocovány alespoň po dobu 5 let a klient musí dovršit 60 let,
- **zdaňování výnosů** – v rámci doplňkového penzijního spoření musí být odvedena srážková daň ve výši 15 % pouze u jednorázového výběru a renty trvajících kratší než 10 let, výnosy z investičního životního pojištění podléhají vždy zdanění, výnosy v podílových fondech jsou zdaňovány jen pokud nejsou splněny podmínky dané zákonem (časový test je kratší než 3 roky, příjem z prodeje je vyšší než 100 000 Kč),
- **možnost pojištění rizik (smrt, úraz, nemoc)** – investiční životní pojištění nabízí oproti ostatním vybraným finančním produktům možnost pojištění dalších rizik.

Jaký konkrétní produkt bude jednotlivcem vybrán, je dle subjektivního posouzení. Někteří odvážnější jedinci dávají přednost maximálnímu zhodnocení peněz, a i za cenu vysokého rizika investují do dynamického portfolia. Naopak lidé s averzí k riziku využijí raději konzervativní produkty s nízkou úrokovou mírou, které jim z větší části garantují jejich výnosy. Jiní jedinci si vybírají takové produkty, ke kterým náleží státní podpora nebo ke kterým mohou být poskytnuty příspěvky zaměstnavatele. Díky tomu nemusí vynakládat tak vysoké objemy financí a jejich měsíční investované částky budou rozloženy mezi další subjekty. Někteří jedinci chtějí uplatnit výhody umožněné státem a v průběhu investování tak využít daňovou úsporu. Velkou roli při výběru hrají také poplatky. U některých finančních institucí se za celou dobu spoření pohybují i v řádech deseti tisíců, kdy razantně snižují investorovy zhodnocené peněžní prostředky. Jiní investoři chtějí mít své finance pod dohledem a v případě potřeby kdykoliv naspořené peníze vybrat. I likvidita peněžních prostředků u finančních produktů tak může být rozhodujícím faktorem. Také velkou roli u výběru produktu hraje zdanění výnosů. Pokud by výplata financí podléhala daňovému zatížení, mohl by investor přijít i o statisíce. Což by odporovalo jeho hlavnímu účelu, maximalizace zhodnocení investovaných peněžních prostředků a jejich následné použití k zajištění na stáří.

Závěr

Tato práce měla poukázat na problematiku finančního zabezpečení v České republice, tedy na neudržitelnost důchodového systému. Je důležité, aby se budoucí penzisti nespolehali pouze na státní financování důchodů, ale aby rovněž využívali vhodných alternativních finančních nástrojů, pomocí kterých se budou moci co nejlépe zajistit na stáří. To bylo následně znázorněno v modelových situacích.

V modelových situacích byly konkrétně vybrány produkty doplňkového penzijního spoření, kolektivního investování a investičního životního pojištění. Ve všech případech byly aplikovány tři věkové kategorie, kde si osoba začala spořit buďto ve 20, 30 či 50 letech. Různá délka spoření tak měla při pravidelné měsíční úložce vliv na konečnou hodnotu peněz. Jednotlivé finanční nástroje byly mezi sebou porovnány jak z hlediska výnosového, poplatkového, daňového tak z hlediska likviditního. Například co se týkalo likvidity peněžních prostředků, jasnou výhodu poskytovalo kolektivní investování, kdy peněžní prostředky nebyly nikterak vázané na danou dobu oproti doplňkovému penzijnímu spoření či investičnímu životnímu pojištění. Naopak investiční životní pojištění nabízelo ve všech modelových situacích daňové úspory a výhoda v doplňkovém penzijním spoření spočívala v především v nízké poplatkové struktuře. Tedy co pro jeden produkt mohla být výhoda, byla pro druhý produkt nevýhoda. Z modelových situací ale jasně vyplývalo a stále vyplývá, že nelze problematiku finančního zabezpečení podceňovat. Ve všech vybraných produktech, bylo vidět, že čím dříve si dotyčná osoba začala spořit na své stáří, tím více si své peněžní prostředky dokázala zhodnotit.

Smyslem diplomové práce nebyl výběr konkrétního produktu, ale analýza jednotlivých produktů na základě praktických příkladů. Při výběru konkrétního produktu je důležité si vybrané finanční nástroje porovnat na základě jejich vlastností. Tyto charakteristiky mohou být pro zájemce velmi důležité při rozhodování o výběru konkrétního produktu, pomocí kterého se budou chtít finančně zabezpečit na stáří. Z tohoto zhodnocení je jasné, že každý produkt má své výhody i nevýhody, a proto nelze jednoznačně určit, který by mohl být optimálním řešením. Klient se tak musí rozhodnout dle svých subjektivních preferencí, postojů a zkušeností, který z produktů bude pro něj tou nejlepší možnou volbou k vytvoření finanční rezervy na stáří.

V rámci budoucího vývoje problematiky zabezpečení na stáří, je důležité, aby byla v České republice z dlouhodobého hlediska zajištěna finanční udržitelnost důchodového systému. Tedy aby vláda nastavila parametry důchodového systému tak, aby byla zajištěna mezigenerační solidarita, kdy by se budoucí penzisté mohli z větší části spoléhat na výplatu státních penzí.

Lze předpokládat, že lidé budou nadále vůči státu skeptičtí a budou si své peněžní prostředky odkládat do hojně využívaných alternativ, např. do doplňkového penzijního spoření. Možnou budoucí alternativou zabezpečení by mohl přinést Účet dlouhodobých investic, který by doplňoval třetí pilíř důchodového systému, jenž by mohl přesvědčit některé osoby o výhodnosti.

Seznam použité literatury

- Janda, J. (2012). *Zajištění na stáří. Jak se co nejlépe připravit na podzim života*. Grada Publishing.
- Hejduková, P. (2015). *Veřejné finance teorie a praxe*. C. H. Beck.
- Kunc, J., Jaňurová M., Krajčíková, A., Tonev, P. & Toušek, V. (2019). *(Geo)demografie nejen pro ekonomy*. Masarykova univerzita.
- Liška, V. & Gazda, J. (2004). *Kapitálové trhy a kolektivní investování*. Grada Publishing.
- Loužek, M. (2015). *Důchodová reforma*. Karolinum.
- Málek, P., Oškrdalová, G. & Valouch, P. (2010). *Osobní finance*. Masarykova univerzita.
- Peková, J., Pilný, J. & Jetmar, M. (2005). *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. (2. vyd.). ASPI, a. s.
- Potůček, M. (2018). *České důchody*. Karolinum.
- Rytířová, L. (2013). *Důchodový systém v České republice*. ANAG.
- Torp, C. (2015). *Challenges of aging. Pensions, Retirement and Generational Justice*. Palgrave Macmillan.
- Admirals (2023). *Obchodování s komoditami 2023 - Jak na Obchodování komodit*. Admiral Markets. Dostupné 22. 1. 2023 z <https://admiralmarkets.com/cz/education/articles/trading-instruments/obchodovani-komodit>
- AKAT ČR (n.d.). *O nás*. Dostupné 18. 3. 2023 z <https://www.akatcr.cz/Asociace-AKAT/O-nas>
- AKAT ČR (2023). *Výroční tisková zpráva AKAT – investice do fondů v České republice překročily hranici jednoho bilionu Kč*. <https://www.akatcr.cz/Dokumenty/Aktuality/v253rocn237-tiskov225-zpr225va-akat-investice-do-fondu-v-cesk201-republice-prekrocily-hranici-jednoho-bilionu-kc>
- Asociace penzijních společností ČR (2022). *Zhodnocení prostředků účastníků*. Dostupné 25. 11. 2022 z <https://www.apscr.cz/zhodnoceni-prostredku-ucastniku/>
- Asociace penzijních společností ČR (2022). *Zhodnocení – účastnické fondy*. Dostupné 27. 2. 2023
- Blažek, L. & Vrabcová, P. (2019). *Finanční gramotnost*. Vysoká škola ekonomie a managementu.
- Březinová, J. (2023). *Kolik vám na daních ušetří životní pojištění? A co dělat, když smlouvu zrušíte?* Srovnejto.cz. <https://www.srovnejto.cz/blog/kolik-vam-na-danich-usetri-zivotni-pojisteni-a-co-delat-kdyz-smlouvu-zrusite/>
- Deutsche Rentenversicherung (n.d.). *Neu in Deutschland? – Das deutsche Rentensystem im Überblick*. Dostupné 18. 11. 2022 z <https://www.deutsche-rentenversicherung.de/DRV/DE/Rente/Ausland/Neu-in-Deutschland/neu-in-deutschland-detailseite.html>
- Česká asociace pojišťoven (n. d.). *Investiční životní pojištění*. <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/investicni-zivotni-pojisteni>

Česká asociace pojišťoven (2023). *Statistické údaje dle metodiky ČAP 1-12/2022*. <https://www.cap.cz/images/statisticke-udaje/vyvoj-pojisteno-trhu/STAT-2022Q4-CAP-CS-2023-01-27-WEB.pdf>

Česká bankovní asociace (2021). Kolektivní investování. <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/investovani-a-financni-trhy/investicni-produkty-a-sluzby/kolektivni-investovani>

Česká spořitelna – penzijní společnost (2023a). *Proč a kolik si naspořit na důchod*. Dostupné 4. 3. 2023 z <https://financnezdravejsi.csas.cz/cs/resim-budoucnost/proc-a-kolik-si-nasporit-na-duchod>

Česká spořitelna – penzijní společnost (2023b). *Sazebník Česká spořitelna – penzijní společnosti, a.s.* <https://www.csas.cz/cs/osobni-finance/sporeni/doplnekove-penzijni-sporeni>

Česká spořitelna (n.d.a). *Spočítat, kolik naspoříte*. Dostupné 5. 3. 2023 z <https://www.csps.cz/cs/page/kalkulacky/kolik-nasporite#/dps>

Česká spořitelna (n. d. b). *Investiční kalkulačka: Spočítejte si, kolik můžete investováním získat*. Dostupné 6. 3. 2023 z <https://www.csas.cz/cs/osobni-finance/investovani/prvni-investovani>

Česká správa sociálního zabezpečení (2018). *Starobní důchod podrobně*. Dostupné 14. 8. 2022 z <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod-podrobne>

Česká správa sociálního zabezpečení (n.d.a). *Důchodci v ČR v časové řadě*. Dostupné 5. 8. 2022 z https://www.cssz.cz/documents/20143/99428/duchodci_v_cr_v_casove_rade.pdf/c75ba336-7353-69a0-7595-eb4d027db7dd

Česká správa sociálního zabezpečení (n.d.b). *Průměrná výše sólo důchodu v ČR (v Kč)*. Dostupné 5. 8. 2022 z https://www.cssz.cz/documents/20143/99428/bPrumerna_vyse_solo_duchodu_v_CR_v_casove_rade.pdf/a9b4355f-343f-7f3c-eaef-485a15ec2098

Česká správa sociálního zabezpečení (n.d.c). <https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zzsdvd>

Český statistický úřad (n. d.). https://www.czso.cz/staticke/animgraf/projekce_1950_2101/index.html?lang=cz

Český statistický úřad (2022a). <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/prumerny-vek-obyvatele-ceske-republiky>

Český statistický úřad (2022b). https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Eurozprávy (2023). *Důchody 2023: ČSSZ prozradila, kolik aktuálně činí průměrná penze*. Dostupné 5. 3. 2023 z <https://eurozpravy.cz/domaci/duchody-2023-cssz-prozradila-kolik-aktualne-cini-prumerna-penze.58hjfwe9>

Expat info (n.d.). *Pensions & Retirement age in Germany*. Dostupné 18. 11. 2022 z <https://www.iamexpat.de/expat-info/official-issues/pensions-retirement-age-germany>

Finance.cz (n. d. a). <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/penzijni-pripojisteni/abeceda-penzijniho-pripojisteni/proc-vyuzit-penzijni-pripojisteni/>

Finance.cz (n. d. b). <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/starobni-duchody/co-vstupuje-do-vypoctu-duchodu/>

- Finance.cz (n. d. c). https://www.finance.cz/duchody-a-davky/kalkulacky-a-aplikace/pomer-mezi-cistou-mzdou-a-duchodem/?insurance_years=35&average_income=70000&_submit=Spo%C4%8D%C3%ADtej&do=application-pensionVsSalary-submit
- Finex.cz (2022). *Transformované vs. účastnické fondy – Znáte rozdíly? Který z nich je výhodnější a lze mezi nimi přecházet?* Dostupné 12. 11. 2022 z <https://finex.cz/transformovane-vs-ucastnicke-fondy/>
- Fondshop.cz, (2012). Investování do slamníku. *Fond Shop*, 12(17), 25-26. http://www.kfp.cz/files/prilohy/Fondshop_Sporeni_do_slamniku.pdf
- Hansemerkur (2023). *Renten-punkte – Wie werden sie berechnet?* Dostupné 1. 3. 2023 z https://www.hansemerkur.de/altersvorsorge-rente/rentenpunkte#section_102620
- Hypofriend (n.d.). *Public pension in Germany: Calculate your pension points.* Dostupné 18. 11. 2022 z <https://hypofriend.de/en/pension-points-calculator-germany.ia>
- IAS 26
- Ihre Vorsorge. *Betriebliche Altersvorsorge (bAV) – Betriebsrente.* Dostupné 18. 11. 2022 z <https://www.ihre-vorsorge.de/altersvorsorge/betriebsrente.html#c40716>
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (n. d.). Spořicí účty. Dostupné 12. 1. 2023 Kancelář finančního arbitra <https://finarbitr.cz/cs/oblasti/investice/zakladni-pojmy.html>
- Kurzy.cz (2022). <https://www.kurzy.cz/duchod/valorizace-duchodu/>
- Ministerstvo financí (2016). *II. pilíř – Důchodové spoření (ukončení).* Dostupné 3. 8. 2022 z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/ii-pilir-duchodove-sporeni>
- Ministerstvo financí (2022). *Hospodaření systému důchodového pojištění.* Dostupné 8. 8. 2022 z <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>
- Ministerstvo financí (2023). *Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření k 31.12.2022 včetně Komentáře.* Dostupné 2. 3. 2023 z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplňkove-penzijni-sporeni-a-p/vyvoj-penzijniho-pripojisten/2022/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-50458>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (n.d.). *Český důchodový systém.* Dostupné 3. 8. 2022 z <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225485/Analyza.pdf/69192386-f6b6-c780-e2ac-62e16e63cd3f>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2022). *Zvýšení starobního důchodu za výchovu dítěte/děti v otázkách a odpovědích.* Dostupné 13. 11. 2022 z <https://www.mpsv.cz/web/cz/zvyseni-starobniho-duchodu-za-vychovu-ditete/deti-v-otazkach-a-odpovedich>
- Měčírůvá, L. (2022). *Limit u dohody o pracovní činnosti se v roce 2023 zvýší.* Finance. <https://www.finance.cz/544949-limit-u-dpc-zvyseni/>
- Pfeilerová, J. (2022). *Doplňkové penzijní spoření, penzijní připojištění se státním příspěvkem a životní pojištění.* Verlag Dashöfer. <https://www.seniorzone.cz/33/doplňkove-penzijni-sporeni-penzijni-pripojisten-se->

statnim-prispevkem-a-zivotni-pojisteni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EgxXPDwdzVKWJf9IOvo-SqtrJfTGJxQrnQ/

Picodi (2022). *Kde se dá vyjít se starobním důchodem?* Dostupné 18. 11. 2022 z <https://www.picodi.com/cz/nakup-hlavou/starobni-duchod-ve-svete>

Předdůchod.cz (n. d.). <https://www.predduchod.cz/srovnani-predduchod-predcasny-duchod.html>

Příb, J. (2022). *Zvýšení důchodů a příplatků k důchodu v roce 2023*. Práce a mzda. <https://www.praceamzda.cz/clanky/zvyseni-duchodu-priplatku-k-duchodu-v-roce-2023>

Rudolfová, V., Belčev, D., Dušek, I., Potůček, M. & Samek, V. (2014). *Historie vývoje důchodového systému v ČR*. Dostupné z <http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/07/V.-Rudolfov%C3%A1-Historie-v%C3%BDvoje-d%C5%AFchodov%C3%A9ho-syst%C3%A9mu-v-%C4%8CR-%C4%8Derven-2014.pdf>

Syrový, P. (2012). *Jak si spořit na důchod*. Grada Publishing.

Syrový, P. & Tyl, T. (2014). *Osobní finance. Řízení financí pro každého*. (2. vyd.). Grada Publishing.

Mrázek, J. & Pokorný, J. (2021). *Ceny bytových nemovitostí rostou*. Statistika&my Magazín Českého statistického úřadu. Dostupné 21. 1. 2023 z <https://www.statistikaamy.cz/2021/05/11/ceny-bytovych-nemovitosti-rostou>

Tácha, D. (2021). *Penzijní spoření: Transformované fondy výnos nenesou, účastnické ano*. E15 Finexpert.cz. <https://www.e15.cz/finexpert/sporime/penzijni-sporeni-transformovane-fondy-vynos-nenesou-ucastnicke-ano-1378254>

VFS elearning (n. d.). *Kapitola 10: Kolektivní investování, systematizace investičních fondů*. Dostupné 21. 1. 2023 z https://elearning.tul.cz/pluginfile.php/397166/mod_resource/content/1/VFS%20elearning%2010.pdf

Výpočet.cz (2022). <https://www.vypocet.cz/duchod/faq/jak-se-pocita-valorizace-duchodu>

Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zedníček, J. (2019a). *Fondovatel (Spoření) – Kolik si odkládat a uspořit 1 mil Kč? – Finanční matematika jednoduše | Excel*. Dostupné 4. 3. 2023 z <https://janzednicek.cz/fondovatel-sporeni-financni-matematika-jednoduse-excel/>

Zedníček, J. (2019b). *Strádatel (spoření) – Jaký bude zůstatek na účtu na konci spoření? Finanční matematika jednoduše | Excel*. Dostupné 4. 3. 2023 z <https://janzednicek.cz/stradatel-financni-matematika-excel/>

Seznam tabulek

Tab. 1: Redukční hranice ve vybraných letech.....	15
Tab. 2: Vývoj valorizace důchodů ve vybraných letech.....	16
Tab. 3: Potřebná doba pojištění pro dosažení důchodového věku ve vybraných letech	17
Tab. 4: Rozdíly mezi transformovanými a účastnickými fondy.....	24
Tab. 5: Státní příspěvek k doplňkovému penzijnímu spoření	27
Tab. 6: Vývoj průměrných ročních mezd ve východních a západních spolkových zemí Německa ve vybraných letech (v EUR)	29
Tab. 7: Porovnání důchodového systému mezi ČR a Německem.....	32
Tab. 8: Vybrané údaje České republiky v jednotlivých letech.....	36
Tab. 9: Poměr důchodu k vybrané hrubé a čisté mzdě	38
Tab. 10: Strategie u investičního životního pojištění	45
Tab. 11: Stav ukazatelů penzijního připojištění (PP) a doplňkového penzijního.....	51
Tab. 12: Výnosnost ÚF jednotlivých penzijních společností v ČR.....	53
Tab. 13: Rozdělení investic v ČR dle typu fondů k 31. 12. 2022.....	54
Tab. 14: Zprostředkovatelé fondů kolektivního investování v ČR k 31. 12. 2022.....	55
Tab. 15: Nejvýznamnějších 5 pojišťoven v ČR dle objemu předepsaného pojistného ..	56
Tab. 16: Investované prostředky v doplňkovém penzijním spoření 20leté osoby.....	63
Tab. 17: Investované prostředky v doplňkovém penzijním spoření 30leté osoby.....	63
Tab. 18: Investované prostředky v doplňkovém penzijním spoření 50leté osoby.....	64
Tab. 19: Celková výše důchodu při spoření v DPS v různých letech.....	65
Tab. 20: Měsíční úložky pro naspoření alespoň 2 mil. Kč v různých letech spoření v doplňkovém penzijním spoření.....	66
Tab. 21: Investované prostředky v podílových fondech 20leté osoby	67
Tab. 22: Investované prostředky v podílových fondech 30leté osoby	68
Tab. 23: Investované prostředky v podílových fondech 50leté osoby	68

Tab. 24: Celková výše důchodu při investování v podílových fondech v různých letech	69
Tab. 25: Měsíční úložky pro naspoření alespoň 2 mil. Kč v různých letech spoření PF	70
Tab. 26: Investované prostředky v investičním životním pojištění 20leté osoby.....	71
Tab. 27: Investované prostředky v investičním životním pojištění 30leté osoby.....	72
Tab. 28: Investované prostředky v investičním životním pojištění 50leté osoby.....	73
Tab. 29: Celková výše důchodu při investování v IŽP v různých letech v Kč.....	74
Tab. 30: Měsíční úložky pro naspoření alespoň 2 mil. Kč při 15 letech spoření IŽP	75
Tab. 31: Porovnání parametrů u vybraných finančních produktů	76

Seznam obrázků

Obr. 1: Schéma výpočtu procentní výměry důchodu	15
Obr. 2: Kumulované zhodnocení finančních prostředků mezi lety 2013 a 2021	23
Obr. 3: Projekce obyvatelstva k 1. 1. 2021 a k 1. 1. 2040	34
Obr. 4: Procentní růst cen nemovitostí v České republice v jednotlivých letech	49

Seznam grafů

Graf 1: Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 2000–2021	35
Graf 2: Vliv inflace na peněžní prostředky	40
Graf 3: Měsíční výše příspěvků pro naspoření 2 mil. Kč do věku 65 let	58
Graf 4: Celková naspořená částka v 65 letech při měsíční úložce 1 500 Kč	59
Graf 5: Vliv inflace na naspořenou částku ve věku 65 let při měsíční úložce 1 500 Kč	60

Seznam použitých zkratk

AKAT ČR	Asociace pro kapitálový trh České republiky
CBOT	Chicago Board of Trade
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČP – PS	Česká pojišťovna – penzijní spořitelna
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DB	dávkově definovaný penzijní systém
DC	příspěvkově definovaný penzijní systém
DPS	doplňkové penzijní spoření
EUR	euro
HDP	hrubý domácí produkt
IŽP	investiční životní pojištění
LME	London Metal Exchange
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NYBOT	New York Board of Trade
OSVČ	osoby samostatně výdělečně činné
PAYGO	průběžně financovaný systém
PP	penzijní připojištění
PF	podílové fondy
ÚF	účastnické fondy

Seznam příloh

Příloha A: Statutární věk odchodu do důchodu u pojištěnců narozených v období 1936 až 1971

Příloha B: Údaje pro výpočet důchodu v letech 2019–2023

Příloha C: Sazebník poplatků České spořitelny – penzijní společnosti

**Příloha A: Statutární věk odchodu do důchodu u pojištěnců narozených v období
1936 až 1971**

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3–4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018

Příloha B: Údaje pro výpočet důchodu v letech 2019–2023

V roce	Koeficient nárůstu VVZ					Všeobecný vyměřovací základ
	2019	2020	2021	2022	2023	
1986	11,0318	11,7525	11,9570	13,1279	13,6044	2 964 Kč
1987	10,8057	11,5117	11,7120	12,8589	13,3257	3 026 Kč
1988	10,5648	11,2551	11,4509	12,5722	13,0286	3 095 Kč
1989	10,3149	10,9888	11,1800	12,2748	12,7204	3170 Kč
1990	9,9507	10,6009	10,7853	11,8414	12,2713	3 286 Kč
1991	8,6229	9,1863	9,3461	10,2613	10,6339	3 792 Kč
1992	7,0409	7,501	7,6315	8,3788	8,6829	4 644 Kč
1993	5,6211	5,9884	6,0926	6,6892	6,9320	5 817 Kč
1994	4,7416	5,0514	5,1393	5,6425	5,8474	6 896 Kč
1995	4,0012	4,2627	4,3368	4,7615	4,9344	8 172 Kč
1996	3,3793	3,6001	3,6627	4,0214	4,1674	9 676 Kč
1997	3,0570	3,2568	3,3134	3,6379	3,7700	10 696 Kč
1998	2,7964	2,9791	3,0309	3,3277	3,4485	11 693 Kč
1999	2,5838	2,7526	2,8005	3,0748	3,1864	12 655 Kč
2000	2,4239	2,5822	2,6272	2,8844	2,9891	13 490 Kč
2001	2,2335	2,3794	2,4208	2,6579	2,7543	14 640 Kč
2002	2,0812	2,2172	2,2558	2,4767	2,5666	15 711 Kč
2003	1,9499	2,0773	2,1135	2,3204	2,4047	16 769 Kč
2004	1,8286	1,948	1,9819	2,1760	2,2550	17 882 Kč
2005	1,7384	1,852	1,8842	2,0687	2,1438	18 809 Kč
2006	1,6308	1,7374	1,7676	1,9407	2,0112	20 050 Kč
2007	1,5189	1,6182	1,6463	1,8075	1,8732	21 527 Kč
2008	1,4046	1,4963	1,5224	1,6714	1,7321	23 280 Kč
2009	1,3573	1,446	1,4711	1,6152	1,6738	24 091 Kč
2010	1,3332	1,4203	1,4450	1,5865	1,6441	24 526 Kč
2011	1,3031	1,3882	1,4124	1,5507	1,6070	25 093 Kč
2012	1,2623	1,3448	1,3682	1,5022	1,5567	25 903 Kč
2013	1,2623	1,3448	1,3682	1,5022	1,5567	25 903 Kč
2014	1,2406	1,3216	1,3446	1,4763	1,5299	26 357 Kč
2015	1,2041	1,2828	1,3051	1,4329	1,4849	27 156 Kč
2016	1,1575	1,2331	1,2545	1,3774	1,4274	28 250 Kč
2017	1,0843	1,1551	1,1752	1,2903	1,3372	30 156 Kč
2018	1,0000	1,0715	1,0901	1,1969	1,2403	32 510 Kč
2019		1,0000	1,0194	1,1192	1,1599	34 766 Kč
2020			1,0000	1,0773	1,1164	36 119 Kč
2021				1,0000	1,0530	38 294 Kč
2022					1,0000	

Zdroj: Finance.cz, n.d.b

Příloha C: Sazebník poplatků České spořitelny – penzijní společnosti

Sazebník Česká spořitelna – penzijní společnosti, a.s.

Účinnost od 1. 2. 2023

1. Bezplatné služby penzijní společnosti
2. Úplaty penzijní společnosti
3. Poplatky a zpoplatněné služby penzijní společnosti

☆ 1. Bezplatné služby penzijní společnosti

Služba	Penzijní připojištění	Doplňkové penzijní spoření
Výplata odbytného	zdarma	zdarma
Jedna změna strategie spoření v kalendářním roce	–	zdarma
Jiná změna smlouvy (jiná než změna strategie spoření)	zdarma	zdarma
Odeslání jednoho výpisu z osobního účtu v kalendářním roce	zdarma	zdarma
Odeslání jednoho daňového potvrzení v kalendářním roce	zdarma	zdarma
Ověření kopie dokumentů a podpisů prostřednictvím České spořitelny	zdarma	zdarma
Výplata dávek / Vrácení chybně zaslaných příspěvků – převodem na bankovní účet v ČR	zdarma	zdarma
Uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření	–	zdarma
Sjednání / Změna / Zrušení doplňkové služby na smlouvě	zdarma	zdarma
Převod penzijního připojištění na doplňkové penzijní spoření v rámci penzijní společnosti	zdarma	–
Zaslání SMS zprávy	zdarma	zdarma

☆ 2. Úplaty penzijní společnosti

Typ spoření	Název fondu	Úplata za obhospodařování majetku	Úplata za zhodnocení majetku
Penzijní připojištění	Transformovaný fond	0,8 %	10 %
Doplňkové penzijní spoření	Povinný konzervativní účastnický fond	0,4 %	10 %
Doplňkové penzijní spoření	Etický účastnický fond	1,0 %	10 %
Doplňkové penzijní spoření	Vyvážený účastnický fond	1,0 %	15 %
Doplňkové penzijní spoření	Dynamický účastnický fond	1,0 %	15 %

Úplata penzijní společnosti se skládá z úplaty za obhospodařování majetku a úplaty za zhodnocení majetku. Metodika výpočtu úplat je popsána ve statutech jednotlivých fondů.

Úplata za obhospodařování penzijního připojištění je vyjádřena % z průměrné roční hodnoty bilanční sumy v transformovaném fondu. Úplata za obhospodařování doplňkového penzijního spoření je vyjádřena % z průměrné roční hodnoty fondového vlastního kapitálu.

Úplata za zhodnocení majetku v penzijním připojištění je vyjádřena jako % ze zisku vykázaného v účetní závěrce transformovaného fondu. Úplata za zhodnocení majetku v doplňkovém penzijním spoření je vyjádřena jako % z rozdílu průměrné roční hodnoty penzijní jednotky v příslušném období a nejvyšší průměrné roční hodnoty penzijní jednotky v letech předcházejících příslušnému období od vzniku účastnického fondu vynásobené průměrným ročním počtem penzijních jednotek.

☆ 3. Poplatky a zpoplatněné služby penzijní společnosti

Služba	Penzijní připojištění	Doplňkové penzijní spoření
Účastník poplatků hradí přímou platbou na účet číslo 43-1679700277/0100 podle pokynů v potvrzení přijetí žádosti		
Převod prostředků účastníka do jiné penzijní společnosti, činí-li v době přijetí žádosti o převod spořicí doba u ČS penzijní společnosti méně než 5 let	–	800 Kč
Změna strategie spoření častěji než jednou ročně – sazba za každou další změnu v kalendářním roce	–	500 Kč
Poplatek je započten oproti došlým platbám nebo vypláceným prostředkům		
Pozastavení výplaty dávky	–	50 Kč
Výpis z osobního účtu častěji než jednou ročně (sazba za odeslání každého dalšího výpisu v kalendářním roce), Daňové potvrzení častěji než jednou ročně (sazba za odeslání každého dalšího potvrzení v kalendářním roce), Zaslání poštovních poukázek pro úhradu příspěvku účastníka na žádost klienta (sazba za jedno zaslání), Vyhotovení duplikátu archivovaných dokumentů (sazba za jeden dokument, např. smlouvu)	zdarma	28 Kč
Odeslání zásilky doporučeně na žádost klienta	zdarma	19 Kč
Výplata dávek / Vrácení chybně zasláných příspěvků v hotovosti prostřednictvím České spořitelny	44 Kč	44 Kč
Výplata dávek / Vrácení chybně zasláných příspěvků poštovní poukázkou České pošty – sazba dle částky výplaty:		
do 5 000 Kč	43 Kč	43 Kč
od 5 001 do 50 000 Kč	53 Kč	53 Kč
za každých dalších započatých 10 000 Kč	7 Kč	7 Kč
Výplata dávek do zahraničí / Vrácení chybně zasláných příspěvků do zahraničí – šekem nebo převodem na bankovní účet – sazba může být zvýšena o poplatky účtované bankou příjemce	0,9 % z vyplácené částky (min. 250 Kč a max. 1 500 Kč)	0,9 % z vyplácené částky (min. 250 Kč a max. 1 500 Kč)

Zdroj: Česká spořitelna – penzijní společnost, 2023b

Abstrakt

Roubalová, M. (2023). *Finanční zabezpečení na stáří* [Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: finanční zabezpečení, důchodový systém, penze, doplňkové penzijní spoření, životní pojištění, kolektivní investování, demografický vývoj, podílové fondy

Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku týkající se finančního zabezpečení na stáří v České republice. První část práce se věnuje charakteristice důchodového systému v České republice, která je následně porovnána s důchodovým systémem Německa. Dále práce analyzuje současnou situaci týkající se demografického vývoje v České republice včetně predikce budoucího vývoje. Následně se práce zaměřuje na samotné finanční produkty, které lze využít k zajištění na stáří. Poté byly vybrány tři hlavní finanční produkty, na které byly aplikovány modelové situace pro různé věkové kategorie. Tyto produkty byly následně porovnány a identifikovány jejich výhody a nevýhody, které byly v závěru práce sestaveny do přehledné tabulky.

Abstract

Roubalová, M. (2023). *Financial security for retirement* [Master's Thesis, University of West Bohemia].

Key words: financial security, pension system, pensions, additional pension savings, investment life insurance, collective investment, demographic development, mutual funds

This master thesis is focused on issues related to financial security for retirement in the Czech Republic. The first part of the thesis is devoted to the characteristics of the pension system in the Czech Republic, which is then compared with the pension system in Germany. Furthermore, the thesis analyzes the current situation regarding the demographic development in the Czech Republic, including the prediction of future development. Subsequently, the work focuses on the financial products themselves, which can be used to provide for retirement. Three main financial products were selected, to which model situations for different age categories were applied. These products were subsequently compared and their advantages and disadvantages were compiled in a clear table at the end of the thesis.